Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פּרייז 20 גראָשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 186/482 | Łódź, Czwartek, 9 sierpnia 1928 r. | זעקסטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דאָנערשטאָג, כג מנחם אב תרפ"ח | Nr. 186/482

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

אורטייל אין'ם פאַרמאַצעוטען-קאָנפליקט מיט דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע.

קרייז-פערזיכערונגס-אַמט
אין וואַרשא.

Nr. 9767/28.

וואַרשאַ, 7-טען אויגוסט 1928.

אורטייל

וועגען די פּראָוואָרפען, וואָס זיינען געמאַכט אין'ם אויפרוף צו דעם כלל פערזיכערטע אין דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע, וואָס איז אונטערגעשריבען דורכ'ן אויספיהרונגס-קאָמיטעט פון די אַפּטייק-אַנגעשטעלטע אין דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע און וואָס איז געווענדעט געגען דער פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע.

אין זין פון פּ. 2 פון פּראָטאָקאָל וועגען דער קאָנפערענץ פון די פאָרשטעהער פון דער פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע אין לאָדז און דער צענטראַלער אָרגאַניזאַציע פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראייניגען פון די גייסטיגע אַרבייטער, וועלכע האָט רעפּרעזענטירט די אַפּטייק-אַנגעשטעלטע, וואָס איז פאָרגעקומען ד. 26-טען יולי 1928 האָט דער קרייז פערזיכערונגס-אַמט אין וואַרשא אויפ'ן סמך פון דעם בעשלוס פון דער דאָזיגער קאָנפערענץ נאָכדעם, ווי ער האָט אַדורכגעפיהרט אַן אויספאָרשונג מיט דער בעטייליגונג פון אַ דעלעגאַט פון אינערן-מיניסטעריום (5 דעפּאַרטאַמענט פון געזונדהייטס-אַמט) צום קרייז-פערזיכערונגס-אַמט אויפ'ן סמך פון די אַרטיקלען 100 און 99 פון געזעץ פון 19/5 1920 (דז. אוסטאַוו נומ' 44 פּאַז. 272) שטעלט פעסט פאָלגענדעס:

1) די פּאָרוואָרפען, וועלכע זיינען געמאַכט געוואָרען דער פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע אין לאָדז אין דעם אויפרוף צו דעם כלל פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע אין לאָדז, וועלכער איז אונטערגעשריבען דורכ'ן אויספיהרונגס-קאָמיטעט פון די אַפּטייק-אַנגעשטעלטע אין דער לאָדזער קראַנקען קאַסע זיינען גוועזען אַן אויסדרוק פון קאַמף, וועלכען די פאַרמאַצעווטען האָבען אויסגעקומען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן צירקולאַר פונ'ם הויפּט-אַרצט פון דער קראַנקען קאַסע פון 11. יוני ד. י. L. dz. 1882/7 צו די ה"ה דאָקטוירים פון דער קראַנקען-קאַסע. דער אַמט שטעלט פעסט, אַז די פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע האָט בנוגע דעם ענין נישט אַרויסגעגעבען קיין שום פערבאָטען און פעראָרדנונגען, נישט זייענדיג דערצו בערעכטיגט און דער דערמאָהנטער בריף פון דעם הויפּט-אַרצט איז געווען פולשטענדיג אין זיין קאָמפּעטענץ אַלס שעף פון דער קאַסע-היילונג און אַלס אַרצט.

2) דער פּאָרוואורף אין שייכות צו דעם בריף, אַז „די פעראָרדנונג פון דער פערוואַלטונג האָט ג'ים געווען אַרויסצוגעבען די קראַנקע מעדיצינען, וואָס זיינען פאַרבערייטעט געוואָרען מיט עטליכע טעג פריהער, אַלזאָ גענצליך קאַליע געוואָרען" אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעהויפּטונג, אַז „מעדיצינען, וואָס ווערען געמאַכט באַלאַנען-ווייז ווערען שנעל קאַליע און דורכדעם, אַנשטאָט צו העלפען דעם קראַנקען, פערערגערן זיי זיין געזונד-צושטאַנד" איז נישט געוואָרען דערוויזען און בעשטעטיגט. הן די פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע, הן די קראַנקען-קאַסע-דאָקטוירים, הן דער אַפּטייק-לייטער און די מלוכה'שע אויפזיכטס-מאַכט (קרייז-פערזיכערונגס-אַמט, דעלעגאַט פון געזונדהייטס-אַמט ביים אינערן-מיניסטעריום, לייטער פון דער געזונדהייטס-אָפּטיילונג ביי דער לאָדזער וואָיעוואָדזטוואָ) האָבען נישט דערהאַלטען קיין שום אָנקלאַגע וועגען שעדליכע פאַר'ן געזונד פאָלגען, וואָס זאָלען זיין געקומען נאָכ'ן געברויכען די מעדיצינען, וואָס זיינען אָנגעגעבען געוואָרען אינ'ם צירקולאַר פון דעם הויפּט-אַרצט פון דער קראַנקען-קאַסע. די דאָזיגע פּאָרוואורפען, אַלזאָ האָבען זיך אַרויסגעוויזען פאַר אונבעגרינדעטע.

3) דער דערמאָנטער צירקולאַר פון דעם הויפּט-אַרצט האָט נישט געשאַפען פאַר די דאָקטוירים פון דער קראַנקען-קאַסע קיין מוז „צו פערשרייבען די קראַנקע נאָר אַזעלכע איינהייטליכע שוין פון פריהער צוגעגרייטע מעדיצינען". די דאָקטוירים האָבען פעסטגעשטעלט, אַז זיי האָבען געהאַט די פולע פרייהייט צו פערשרייבען אויך אַנדערע מעדיצינען אין פאַלען, ווען דער צושטאַנד פון קראַנקען האָט עס געפאָדערט און זיי האָבען ווירקליך אַזוי געטון. דעריבער זיינען די פּאָרוואורפען, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרען אין דעם דאָזיגען אָפּזאַץ נישט בעגרינדעט.

4) דער אַמט שטעלט פעסט, אַז די האַנדלונג פון דער קראַנקען-קאַסע אין לאָדז און איהר הויפּט-אַרצט, אין צוזאַמענהאַנג מיט די מאַסען-ערקראַנקונגען אויף גריפּע, זיינען דיקטירט געוואָרען מיט זאָרג פאַר'ן וואוילזיין פון די קראַנקע מיטגלידער און זייערע פאַמיליעס און די פּאָרוואורפען אין דעם דערמאָנטען אויפרוף, אַלס אונבעגרינדעטע, זיינען געווען אַ מאָראַלישע עולה בנוגע דער קראַנקען-קאַסע און האָבען געבראַכט צום שוואַנקען איהר גוטען נאָמען.

Dyrektor
(—) w z. K. LAGNAS.

וועגען דער גרויסער גאָרטען-פערוויילונג,

וועלכע ווערט פאָרקומען מיטוואָך ד. 15. אויגוסט אין העלענאָוו

לטובת אונזער אינסטיטוציע, לעזט אין מאָרגענדיגען נומער.

„לינת הצדק" צעגעלניאַנאַ 53.

ערקלערונג

צו די בלעכער-מייסטער אין לאָדז!

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַנאָנס, וואָס האָט זיך בעוויזען אין דער לאָדזער פּרעסע וועגען איינשרייבען זיך אין צעך, מאַכען מיר בעקאַנט אַלע אונזערע מיטגלידער, אַז אונזער צעך ווערט לעגאַליזירט צוגלייך מיט אַלע צעכען, אַזוי ווי אַלע סעקציעס דורך די צענטראַלע פּאָלודניאָווע 4.

די פערוואַלטונג פון בלעכער-מייסטער אין לאָדז
פּיעטריקאָווער 22, טעל. 48-18.

בעמערקונג: גלייכצייטיג מאַכען מיר בעקאַנט, אַז היינט, דאָנערשטאָג, דעם 9 אויגוסט, פּינקטליך 8 אַ זייגער אָוועגד, קומט פאָר אַ מיטגלידער-פערזאַמלונג, וועגען וויכטיגע אַנגעלעגענהייטען אין דער צענטראַלע, פּאָלודניאָווע 4.

דרינגענדע טעלעגראַמע!

היינט אין ערשטען ציהונגס-טאָג פון דער 4-טער קלאַס פון דער 17-טער מלוכה-לאָטעריע איז ווידער געפאַלען אין אונזער קאָלעקטור

אַ גרויס געווינס 40.000 זל. אויף נ' 86.444

די גליקליכע בעזיצער פון די פירטלען פון דעם לאָס ווערען העפליך געבעטען צו קומען אין אונזער קאָלעקטור אָפּצונעהמען דאָס געווינס.

די עלטסטע, גרעסטע און גליקליכסטע קאָלעקטור אין פּוילען

E. LICHTENSTEIN, ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 72
GMACH GRAND HOTELU.

אָבליגאַציעס פון דער 4% אינוועסטיציע-פּרעמירטע הלואות זיינען שוין צו בעקומען.

פּרייז 2 זל. שנעל און ריעל! פּרייז 2 זל.

רעכטס-קאָנסולטענטען-ביוראָ

„PORADA" - „פּאָראַדאַ"

10 פּיעטריקאָווער 10

אונטער דער לייטונג פון אַ לאַנגיעהריגען און רוטינירטען געריכטס סעקרעטאַר.

שרייבט אַלערליי ביטעס און אַפּעלאַציעס, קלאַוזולעס אין זאַבעזפּיעטשעניעס. איגפאָרמירט און שרייבט אין אַלערליי מיליטער-ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפּראַכען.

DR. MED.
DONCHIN
ספּעציאַל-אַרצט
פאַר אויגען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
קיין פּוילען
נעמט אָן
מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך
און דאָנערשטאָג
פון 10–1 און פון 4–7 נ.מ.
מאָניושקי 1
(Moniuszki) טעל. 9.97.

GIMNAZJUM MĘSKIE
Z PRAWAMI GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH
L. SZAKINA
w Łodzi, 18 Piotrkowska 18.

די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום נעמט אָן איינשרייבונגען פון נייע שילער יעדען מאָנטאָג און דאָנערשטאָג פון 10 ביז 12.

די שווערע שטייער-לאַסט פאַר יודען ווערט געמילדערט ווערען

ערקלערט מיניסטער מאַראַטשעווסקי בעת דער קאָנפערענץ מיט׳ן פערטרעטער פון די פוילישע יודען אין אַמעריקאַ.

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט 9 אַ זייגער אינדערפריה איז דער פאָרשטעהער פון די פוילישע יודען אין אַמעריקאַ רעדאַקטאָר טיגעל אויפגענומען געוואָרען דורכ׳ן צייטווייליגען פרעמיער מיניסטער מאַראַטשעווסקי. די קאָנפערענץ האָט געדויערט איבער אַ האַלבע שעה. ה׳ טיגעל האָט בעגריסט דעם מיניסטער אין נאָמען פון אַמעריקאַנער יודענטום, וועלכע האָבען אַ גרויסען אינטערעס פאַר פוילען.

דאָס געשפרעך איז דאַן אַריבער אויף דער אינערליכער לאַגע פון די יודען אין פוילען. מיניסטער מאַראַטשעווסקי האָט אָנגעוויזען, אַז די רעגירונג וועט דערגרייכען אַ פערשטענדיגונג מיט די יודען, זי שטויסט זיך אָבער אָן אויף שוועריגקייטען רעכט מצד דער אַזוי-גערופענער גרופּע גרינבוימיסטען.

ה׳ טיגעל האָט דערויף ערקלערט, אַז בעת גרינבוים איז געווען אין אַמעריקאַ, האָבען איהם אַלע — יודען און נישט יודען — בעטראַכט און מיט רעכט, פאַר אַן אויפריכטיגען פריינד פון פוילען.

ה׳ מאַראַטשעווסקי האָט ווייטער ערקלערט, אַז ער ווייסט, דאָס גרינבוים איז אַן עקסטרעמיסט, און אַז נישט אַלע ציוניסטען זענען מיט איהם מסכים. די וואַהלען האָבען יעדענפאַלס בעוויזען, אַז ווייט נישט די גאַנצע געזעלשאַפט איז מיט גרינבוימען.

ה׳ טיגעל איז דאַן אַריבער צו דער פראַגע וועגען די שטייערען און אָנגעוויזען, אַז זיי ווערען נישט רעגעלמעסיג פערטיילט און בעלאַסטען צו שווער די היגע יודען. מיניסטער מאַראַטשעווסקי האָט אָנגעוויזען אַז דאָס קומט פאַר נישט צוליב פּאָליטישע טעמים און אַז מיט דער צייט וועט זיך די פראַגע רעגולירען און די שווערע שטייערלאַסט וועט געמילדערט ווערען.

ווייטער האָט ה׳ טיגעל אָנגעוויזען אַז די אַמעריקאַנער סוחרים האָבען אַ שוואַכען בעגריף וועגען פוילען און פערשידענע האַנדעלס-מעגליכקייטען אין ווירטשאַפטליכע פערבינדונגען. פוילען דאַרף אַרויסרופען אַן אינטערעס צו זיך אין אַמעריקאַ.

צום סוף האָט מיניסטער מאַראַטשעווסקי ערקלערט, אַז ער וועט פעראָרדנען וועגען דער קאָנפערענץ אַרויסגעבען אַ קאָמוניקאַט און די אָנגעמערקטע פראַגען שטעלען אויף אַ זיצונג פון מיניסטערען-ראַט.

די פערפלייצונג אין ביראַ-בידזשאַן.

מאָסקוואַ, 8 (טעלעגראַפיש דורך י. ט. א.) אַהער קומען אָן ווייטערדיגע אַלאַרמירענדע ידיעות וועגען דער פערפלייצונג אין אַמור, די לאַגע אין כאַבאַראָווסק איז זעהר אַ שלעכטע, הגם פאַר די יודישע דרום-פעלדער אין סיביר דראָהט נישט קיין שום געפאַהר, די שאָדענס פון דער פערפלייצונג איז זעהר בעדייטענט. ס׳האָט זיך אויך אָפּגעשטעלט דאָס בויען פון הייזער.

האַקענקרייצלערישער רעדאַקטאָר פערמשפּט אויף 2 חדשים תּפיסה.

בערלין, 8 (טעלעגראַפיש דורך (י. ט. א.) אין פראַנקפורט איז היינט פאָרגעקומען דער פּראָצעס נעגען רעדאַקטאָר פון היטלער-אָרגאַן גוטערער פאַר זיינע העצערישע אַרטיקלען געגען דעם ראַבינער זאַלצבערג. גוטערער איז פערמשפּט געוואָרען אויף 2 חדשים תּפיסה.

אַ לעהרער — אַן אויסוואורף.

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש). אין דער וואַרשאַווער פּראָקוראַטור האָט זיך נישט לאַנג צוריק געמאָלדען אַ יונגערמאַן און דערצעהלט פאָלגענדעס:

זינט אַ יאָהר צייט איז ער שוין אָפיציעלער חתן פון אַ יונג פריילין, וועלכע האָט פאַראַיאָהרען געענדיגט אַ מיטעל-שולע.

פאַר דער חתונה האָט איהם די כלה ענטדעקט, אַז נאָך פאַראַיאָהרען איז זי פערפיהרט געוואָרען דורכ׳ן גימנאַזיע-לעהרער קאַרולאָווסקי, וועלכער האָט איהר געדראָהט, אַז זי וועט נישט ענדיגען דאָס גימנאַזיום, אויב זי וועט זיך איהם ענטקעגענשטעלען. מיט אַ צייט צוריק האָט דאָס פריילין געמוזט דורכגעהען אַ נישט ערלויבטע אָפּעראַציע.

די פּראָקוראַטור האָט וועגען דעם ענין דורכגעפיהרט אַ שטרענגע אויספאָרשונג און פעסטגעשטעלט, אַז דער לעהרער קאַרולאָווסקי האָט פערפיהרט נישט נאָר דאָס דערמאָנטע כלה-מיידעל, נאָר אויך אייניגע אַנדערע שילערינס.

די פּראָקוראַטור האָט דעריבער פעראָרדענט גלייך צו אַרעסטירען דעם אויסוואורף, וועלכער וועט אין דער נאָהענטסטער צייט געשטעלט ווערען פאַר אַ משפּט פון קרייז-געריכט. קאַרולאָווסקי׳ן דראָהט ביז 8 יאָהר שווערע תּפיסה.

פער׳משפּט׳ע החלוץ-מיטגלידער פון סאָוויעט-רוסלאַנד אַרויסגעפאָהרען קיין ארץ-ישראל.

מאָסקוואַ, 8 (טעלעגראַפיש דורך יט״א). די 3 מיטגלידער פון דער החלוץ-קאָלאָניע תּל-חי אין קרים: טירלין, פרידמאַן און צערקאָמסקי, וועלכע זענען פערשיקט געוואָרען קיין קאָסטראָמאַ, זענען אָנגעקומען קיין מאָסקוואַ. פון דאַנען וועלען זיין דורך אָדעס אַרויספאָהרען קיין ארץ-ישראל. די סאָוויעט-רעגירונג האָט ערלויבט די חלוצים אָפּצופאָהרען קיין ארץ-ישראל אויף זייער אייגענע השתּדלות.

פאַלט פון 5-טען שטאָק אויף אַ פרוי אַרויף.

ער ווערט דער׳הרג׳עט און זי בעקומט אַ געפעהרליכע נערווען-ערשיטערונג.

וואַרשאַ (טעלעפאָניש). אויפ׳ן דאַך פון 5-שטאָקיגען הויז אויף לעשנאָ 68 איז נעכטען געוואָרען בעשעפטיגט דער בלעכער פעליקס וואָלאָדאַרטשיק, 25 יאָהר אַלט.

געפינענדיג זיך בייס ראַנד פון דאַך תּאָט ער פּלוצלונג פערלוירען דאָס גלייכגעוויכט און אָנגעהויבען אַראָפּפאַלען פון דער הויך אויפ׳ן הויף אַראָפּ.

אין דעם מאָמענט איז פונקט פערבייגעגאַנגען אונטען די שכנ׳טע פון זעלבען הויז פראַנציסקאַ כמיעלעווסקאַ, 53 יאָהר אַלט, און זי האָט בעמערקט, ווי אַ מענש פאַלט איהר אויפ׳ן קאָפּ, אָבער זי האָט זיך אַזוי איבערגעשראָקען פון דעם בילד, אַז זי איז געבליבען שטעהן אַ פאַראַליזירטע, נישט קענענדיג זיך ריהרען פון אָרט.

די רעזולטאַטען פון דעם זענען געווען שרעקליך פאַר ביידע: דער פאַלענדיגער וואָלאָדאַרטשיק איז מיט דער גאַנצער שווערקייט אַרויפגעפאַלען אויף דער דערמאָהנטער פרוי, און אָנקלאַפּענדיג זיך מיט׳ן קאָפּ אָן די שטיי ער איז ער געבליבען טויט אויפ׳ן אָרט. די פרוי כמיעלעווסקאַ האָט זיך אַזוי איבערגעשראָקען, אַז זי האָט באַלד אויפ׳ן אָרט בעקומען אַ נערווען-ערשיטערונג און זי איז אַריינגעפאַלען אין געפעהרליכע ספּאַזמען, וואָס האָבען געדויערט העכער אַ שעה צייט. אויסערדעם האָט זי זיך צוקלאַפּט דעם גאַנצען קערפּער.

מען האָט איהר אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל אַריין.

אַ 104 יעהריגער זקן פאָהרט קיין אַמעריקאַ אויסער דער קוואָטאַ.

קאָוונאַ. — מיט׳ן שיף „ליטואַניאַ“ איז אָפּגעפאָהרען קיין אַמעריקאַ דער 104 יעהריגער ליטווינער יורגיס קינדעריס, וועלכער פאָהרט צו זיין 72 יעהריגען זוהן אין ניו-יאָרק.

די אַמעריקאַנישע רעגירונג האָט איהם ערלויבט אַריינצופאָהרען קיין אַמעריקאַ אויסער דער קוואָטאַ. דער זקן פיהלט זיך נאָך שטאַרק און האָט נאָך ביז נישט לאַנג פערנומען דעם אַמט פון אַ לאַנד-ווירטשאַפטס-אינספּעקטאָר.

צוגרייטונגען צום וועלט-קאָנגרעס פון „אגודת ישראל“.

לאָנדאָן. (יט״א) לויט׳ן איפּטראַג פון דער עקזעקוטיווע פון וועלט-פערבאַנד „אגודת ישראל“ זענען אַרויסגעפאָהרען אין די לענדער פון מזרח אייראָפּאַ די ה״ה נורמאַן פון לאָנדאָן און נ. לעווענשטיין פון ציריך, כדי אָבצוהאַלטען בעראַטונגען מיט די אויטאָריטאַטיווע פאָרשטעהער פון אָרטאָדאָקסישען יודענטום וועגען דעם וועלט-קאָנגרעס פון אגודת-ישראל, וואָס ראַר פּאָרקומען אין פריהלינג 1929. די דעלעגאַטען וועלען זיך בעמיהען צו שאַפען אַן ענגערען קאָנטאַקט צווישען די יוגענד-אָרגאַניזאַציעס פון דער אגודה אין מזרח און מערב-אייראָפּאַ.

די ה״ה נורמאַן און לעווענשטיין וועלען בעזוכען דעם גערער רבי׳ן און דעם לובאַוויטשער רבי׳ן, וועלכער וואוינט איצט אין ריגע.

קאָנגרעס פון סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל.

בריסעל, 8 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) די ידיעה וועגען דעם קאָנפליקט אויפ׳ן קאָנגרעס פון סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל וועגען דער פּאַלעסטינאַ קאָמיסיע דאַרף בעריכטיגט ווערען אויף דעם אופן, אַז פריין אַדלער, אָטאָ באַוער און אַבראַמאָוויטש זענען זעהר שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען דעם פאָרשלאַג פון „פועלי ציון“ און וואַנדערוועלדע צו שאַפען אַ פּאַלעסטינאַ-קאָמיסיע ביים סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל, דאַגעגען הענדערסאָן האָט שטאַרק אונטערשטיצט דעם פאָרשלאַג.

דער גאַנצער ענין וועט ענטגילטיג בעטראַכט ווערען אויף דער ספּעציעלער קאָנפערענץ, וואָס וועט אויף דאָנערשטאָג (היינט) צונויפגערופען ווערען.

מינדערהייטס-קאָנגרעס אין גענף

גענף, 8. (טעלעגראַפיש דורך יט״א). דער 4-טער קאָנגרעס פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען וועט פאָרקומען דעם 30-טען אויגוסט אין גענף.

17-טע מלוכה-לאָטעריע
4-טע קלאַס 1-טער טאָג.

וואַרשאַ, 8. (טעלעפאָניש). היינט אינ׳ם 1. ציהונגסטאָג פון 4-טע קלאַס פון דער 17-טער מלוכה-לאָטעריע זענען די הויפּט-געווינסטען געפאַלען אויף די פאָלגענדע נומערן:

80.000 זל. נומער 41850.
40.000 זל. נומער 86444.
20.000 זל. נומער 64282.
10.000 זל. נומער 52833.
5.000 זל. נומער 146703.
2.000 זל. נומערן 8108 33327.
1.000 זל. נומער 128535.
800 זל. נומערן 13972 22229 39695 55075 120088 125486.
600 זל. נומערן 10568 24271 25897 34359 63583 71173 39380 153881.
500 זל. נומערן 1129 20633 40016 44763 47776 52022 61687 77683 83555 85594 87766 94641 99616 110557 128131 136165 142571 149810 153115.

ווי אזוי ווערט ארגאניזירט

די פרישע פוילישע נסיעה איבער׳ן אטלאנטיק?

פון וואַנען און ווען וועט די נסיעה פאָרקומען. — אמעריקאַנער פאָליאַקען זאַמלען אויף הוצאות.

וואַרשאַ, 8. (טעלעפאָניש) מיר האָבען שוין געמאָלדען וועגען די פאָרבערייטונגען, וואָס ווערען געמאַכט צו אַ נייעם פוילישען לופט-פליה איבער׳ן אָקעאַן.

איצט דערוויסען מיר זיך, אַ רייהע פּרטים פון דער נייער העלדישער אונטערנעהמונג, צו בעזיגען דעם ביז איצט נישט-בעזיגטען אָקעאַן.

אין וואַרשאַ ווייַלט איצט אַ דעלעגאַציע פון אַמעריקאַנער פאָליאַקען. די דאָזיגע דעלעגאַציע האָט זיך, מיט עטליכע חדשים צוריק בעטייליגט אין דער געלד-זאַמלונג צווישען אַמעריקאַנער פאָליאַקען לטובת דעם אַעראָפּלאַן. עס איז דאַן צונויפגעזאַמעלט געוואָרען אַ סומע פון 20.000 דאָלאַר, וועלכע זענען איינגעצאָהלט געוואָרען דער איטאַליענישער אַעראָפּלאַן פאַבריק אין טאַליערא. דער אַעראָפּלאַן קאָסט אָבער העכער 35,000 דאָלאַר און די אַמעריקאַנער פאָליאַקען האָבען זיך דעריבער פערפליכטעט די דאָזיגע סומע צו דעקען גלייך נאָכדעם, ווי דער אַעראָפּלאַן וועט זיין פערטיג.

זעהענדיג דעם גרויסען ענטוזיאַזם, מיט וועלכען עס איז אין דער גאַנצער וועלט אויפגענומען געוואָרען דער העלדישער פליה פון די מאַיאָרען קובאַלא און אידזשיקאָווסקי, האָט די דעלעגאַציע פון די אַמעריקאַנער פאָליאַקען זיך פערשטענדיגט מיט אַ רייהע אָנגעזעהענע היגע געזעלשאַפטליכע טוער און מיליטער-לייט און עס איז בעשלאָסען געוואָרען גלייך צוצוטרעטען צו רעאַליזירען דעם פּלאַן פון אַ נייעם פוילישען פליה איבער׳ן אָקעאַן.

צו דעם צוועק האָבען די אַמעריקאַנער פאָליאַקען אַרויסגעשיקט קיין טשיקאַגאָ צום אָרטיגען ראַטמאַן אַראַמקעוויטש, אַ דרינגענדע טעלעגראַמע, גלייך צו פערענדיגען די זאַמלונג און איבערווייזען דאָס געלד, כדי אין דער נאָהענטסטער צייט זאָל מען קענען פליהען.

אַלע פאָרבערייטונגען צום פליה, ווערען ווייטער געמאַכט שטרענג בסוד.

דורכצומאַכען דעם פליה האָט זיך נאָך פאַר אַ יאָהרען אונטערגענומען דער קאַפּיטאַן פון 3. פליענער פּולק, קאַוואַלטשיק, וועלכער איז שוין אפילו צו דעם צוועק געווען אין איטאַליען און בעקוקט די מאַשין, איצט איז נאָך צו דער נסיעה צוגעשטאַנען דער ציווילער פּילאָט קאַליש, וועלכער פאָהרט אין די נאָהענטסטע טעג קיין איטאַליען, כדי זיך נענוג בעקענען מיט׳ן אַעראָפּלאַן, וועלכען ער וועט דאַרפען פיהרען איבער׳ן אָקעאַן.

דער אַעראָפּלאַן פון טיפּ „קאַרפּאַנו 73“ איז אַ 2-מאָטאָר׳רינגער און איז אויך פערזעהען מיט שיפען, אַזוי אַז אין פאַל פון אַ נויטווענדיגקייט זיך אַראָבצולאָזען אויפ׳ן ים, וועט דער אַעראָפּלאַן קענען רינגען אַלס הידראָפּלאַן.

דער טערמין פון זאָבפליה איז נאָך נישט בעוואוסט, ער ווערט פאָרגעזעהען אין אַ 3 אָדער 4 וואָכען אַרום.

עס איז נאָך אויך נישט בעשטימט געוואָרען דער מאַרשרוט פון דער לופט-נסיעה. עס איז מעגליך, אַז דער אָבפליה זאָל פאָרקומען פון מיילאַנד; עס איז אָבער אויך נישט אויסגעשלאָסען, אַז מען זאָל דעם אַעראָפּלאַן ברענגען קיין פוילען און פון דאַנען זאָל מען אָפּפליהען קיין אַמעריקאַ. אין דעם פאַל וואָלט מען זיך געמוזט אַראָבלאָזען אין אירלאַנד, כדי אָנצונעהמען בענזין.

אין אַלע פראַגען וועט די ענטגילטיגע רעזיזיע האָבען דער מלוכה-פּרעזידענט מאָשציצקי, וועלכער האָט נאָך פאַר אַ יאָהרען איבערגענומען דעם פּראָטעקטאָראַט איבער דער גראַנדיעזער און העלדישער אונטערנעהמונג.

אויף וועלכע קאטעגאריעס מיליטערישע פארברעכער איז חל די אמעגסטיע?

דער בעקאנטער יוריסט ד"ר לעמקין האט אין ווארשאווער „היינט" פובליקירט אן אויספיהרליכען ארטיקעל, אין וועלכען ער פרובט צו בעווייזען, אז די נאר וואס פערעפענטליכטע אמנעסטיע איז נאר חל אויף די פערזאנען, וועלכע זיינען אוועק נאך אויסלאנד און מסתמא אויך אויף די, וועלכע האבען זיך אויסבעהאלטען פון מיליטער-דינסט אין די גרעניצען פון לאנד. צו דער דערמאנטער אויספיהרונג קומט דער ד"ר לעמקין אויפ'ן גרונד פון אן'ענטשפרעכענדער ערקלערונג פון העכסטען געריכט, אז פאר א uchylający się od służby wojskowej ווערט בעטראכט נאר אזא פערזאן, וועלכער איז מיט דער כונה אויסצומיידען מיליטער-דינסט אנטלאפען קיין אויסלאנד אדער האט זיך אויסבעהאלטען אין לאנד. זייענדיג נאך ניט גענומען.

דאגעגען אלע אנדערע פערזאנען, וועלכע האבען זיך אויסבעהאלטען פון מיליטער-דינסט שוין נאכדעם, ווי זיי זיינען קוואליפיצירט געווארען פאר דינסט-פעהיג, ווערען בעטראכט פאר איינפאכע דעזערטירען. אויף וועלכע די ציטירטע אמנעסטיע זאל, לויט דער מיינונג פון ד"ר לעמקין, בעגנצליך נישט חל זיין. מיר האלטען אבער, אז די פאקטישע זאכלאגע און בפרט דער אמנעסטיע-דעקרעט גופא, אויף וועלכען די בעהויפטונג דארף זיך הויפטזעכליך שטיצען, גיט נאך נישט קיין גענוגענדען רעכטליכען גרונד פאר אזעלכע פעסימיסטישע אויפיהרונגען.

אמת דער ארטיקעל 9 פונקט B, אויפ'ן יסוד פון וועלכען דער ד"ר לעמקין בויט זיין גאנצע אפהאנדלונג, שליסט טאקי אויס מיליטערישע פערברעכענס פון די חסדים פון דער אמנעסטיע, מאכענדיג אבער אן אויסנאהם פאר די פערזאנען, וועלכע זענען מיט'ן ציל אויסצומיידען מיליטער-דינסט אנטלאפען קיין אויסלאנד, קוים שטעלען זיי זיך אדער זיי ווערען געשטעלט אין רשות פון דער בערופענער מיליטער-מאכט ביז'ן 14 אויגוסט.

די געבראכטע אויסנאמליכע בעמערקונג פרעציזירט נישט גענוי, אויף וועלכע קאטעגאריע מיליטערישע פערברעכענס די געגעבענע אמנעסטיע שפרייט זיך נישט אויס, נאר זי גיט נאר בלויז צו, אז איהרע בקשות קאנען יא אנגעוואנדען ווערען אויף סתם „אוכילאיאנצי שיען". דער שווערפונקט פון דער בעריהרטער פראגע ליגט אלזא איינציג אליין אין דער טראפליכער דעפיניציע פון טערמין uchylający się.

מיר זענען נישט מסכים מיט'ן ד"ר לעמקין, אז אין דעם פרט דארף מאסגעבענד זיין די אנגעוויזענע אויפקלערונג פון העכסטען געריכט.

מיר האלטען אז דער טערמין uchylający się קאן אנדערש נישט אינטערפרעטירט ווערען ווי ר'איז פארמולירט אין ארטיקעל 111 פון נייעסטען פעראייניהייטליכטען אוסטאוו וועגען אלגעמ. מיליטער-פליכט (דזש. אוסטאוו נומער 46 פאז. 458 פון 8 מערץ 1928), וועלכער טרעט אגב ערשט ערשט אין קראפט דעם 18 אויגוסט.

אט דער דערמאנטער 111-טער ארטיקעל שטעלט אוועק די דעפיניציע פון דער קאטעגאריע אוכילאיאנצי שיען אין א גאר עלאסטישע סיטואציע.

אלענפאלס קאן שוין דא קיין רייד נישט זיין בפרט, ווען מען נעהמט נאך אין אכט דעם 126 ארטיקעל פונקט — 1 פון זעלבען אוסטאוו און דעם ארטיקעל 3 טייל 8— פון מיליטער-שטראף-קאדעקס, אז מיט דער קוואליפיקאציע פון דער פאבאר-קאמיסיע זאל זיך ענדיגען דער צושטאנד פון אוכילאיאנצי שיען. ווען די כללים פון דער אמנעסטיע קאנען ווערען אנגעוואנדען, און עס זאל זיך שוין אנהויבען דער סטאדיום פון דעזערציע, ווען די אמנעסטיע איז נישט חל.

אמת, ס'איז טאקע גארנישט קיין לייכטער צין פעסטצושטעלען א גרעניץ, אין וועלכען מאמענט אן אוכילאיאנצי שיען דארף טראקטירט ווערען שוין אלס דעזערטער, בפרט, אז דעזערציע איז אייגענטליך אויך נור א דויערנדע אוכילעניע. ווענען וואס דער עצם פאקט פון ענטלויפען קיין אויסלאנד אדער לעגיטימירען זיך מיט פרעמדע דאקומענטען אין לאנד, קען דאכט זיך דינען פאר א גענוגענדען בעווייז, פונדעסטוועגען וועלען מיר דאך פרובען דורכצופיהרען א דעמארקאציאנס-ליניע צווישען אט די ביידע רעכטליכע צושטאנדען אין ליכט פון די אויבענגעדאכטע געזעץ-פראיעקטען.

יעדער פאבאראווי, ווי בעוואוסט, ווערט נאכ'ן קוואליפיצירען איהם אלס דינסט-פעהיג נישט תיכף ארייגעצויגען אין אקטיווען דינסט, נור ווערט אויף אן אומבעשטימטער צייט אפגעלאזט. ארייגעצויגען אין די מיליטערישע רייהען ווערט ער ערשט שפעטער און אומבעדינגט לויט אן ספעציעלער בעקאנטמאכונג אדער פערזענליכער אויפפאדערונג.

די גאנצע צייט זייט דער דעציזיע פון דער פאבאר-קאמיסיע ביז'ן מאמענט פון דערהאלטען דעם בעפעהל וועגען ערפילען זיין דינסט-פליכט, ווערט דער בעפרייטער פאבאראווי בעטראכט פאר אן'אורלאפירטען.

אלע פרובען אין משך פון דער צווישענצייט אויסצומיידען מיליטער-דינסט ווערען בעטראכט פאר אן איינפאכע אוכילעניע און בשום אופן נישט פאר קיין דעזערציע הגם די האנדלונגען קאנען אונטערליגען דער קאמפעטענץ אויך פון די מיליטערישע געריכטען.

דער סטאדיום פון דעזערציע קאן זיך לויט אונזער מיינונג ערשט אנהייבען נאכ'ן בעשטימטען צו צושטעלען זיך פרעקלוזיע-טערמין, אדער וועגיגסטענס נאכ'ן דערהאלטען אלס איינס דורך וואס פאר אן אופן, די פעראָרדנונג פון דער דיספאזיציע-מאכט.

וויבאלד אזוי דארף די אמנעסטיע חל זיין, אויב שוין נישט אויף אלע אנטלאפענע פון מיליטער-דינסט, אלזא אויך אויף דעזערטערען, טא ווייניגסטענס אויף די, וועלכע האבען זיך אויסבעהאלטען פון מיליטער-דינסט אין דער צייט פון אונטערבעניגען אורלויב.

י. אינפעלד.

———:o:———

פון געריכט.

1 יאהר טורמע פאר ארייגווארפען א קינד אין קלאזעט.

(—) אין א געוויסער נאכט נאך 11 א זייגער האט די איינוואוינערין פון הויז אויף זאכאדניא 54 דערהערט א קינדערישען געוויין, וועלכעס האט זיך דערטראגען פון קלאזעט. זי האט גערופען דעם שכן מיכאל וואלפאוויטש, וועלכער איז אריין אין קלאזעט און פעסטגעשטעלט, אז דארט געפינט זיך אן אריינגעווארפען זויג-קינד.

אין עטליכע מינוטען ארום האט זיך אויפ'ן הויף שוין געפונען באליציי און פייערלעשער, וועלכע האבען דאס קינד ארויסגענומען. דאס קינד, וועלכעס האט נאך געלעבט איז אפגעפיהרט געווארען אין „זשלאבעק". די פאליציי איז אויך צומארגענס געלונגען צו ארעסטירען די פערברעכערישע מוטער. דאס איז געווען דאס 18-יעהריגע דינסטמיידעל שורא יאדווישעווסקי.

נעכטען איז פארגעקומען איהר פראצעס און זי איז פער'משפט געווארען אויף 1 יאהר טורמע.

פאר פעלשען א צאל-דעקלאראציע.

דער עלטערער צאל-בעאמטער אין לאדזשער צאל-אמט האט בעמערקט, אז אין א צאל-דעקלאראציע פון דער פירמע „ספעדאם" איז נישט נאטירט דער נומער פון דער אפצאל-רובריק. ווען מ'האט נאכקאנטראלירט די דעקלאראציע האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די אונטערשריפט פון קאסיר סטאלארטשיק איז געפעלשט. דער חשד איז געפאלען אויפ'ן אנגעשטעלטען פון דער פירמע „ספעדאם" ספושינסקי. ער האט אין אנהויב געלייקענט נאר שפעטער בעת דער ווייטערער אויספארשונג האט זיך מודה געווען.

נעכטען איז זיין פראצעס פארגעקומען אין קרייז-געריכט. ספושינסקי איז פער'משפט געווארען אויף 4 חדשים טורמע. צוליב דער אמנעסטיע איז א העלפט שטראף איהם געשענקט געווארען.

———

בע'גנב'עט א פראווינצער יודישע פרוי

(—) קיין לאדז איז אנגעקומען די 40-יעהריגע פריידע מוריני, די פרוי פון א גלאווגער סוחר כדי זיך צו קורירען ביי היגע דאקטוירים מיטנעהמענדיג ביי זיך א גאנץ פעקעל מיט אדרעסען פון דאקטוירים, גוטע פריינד און סתם בעקאנטע.

אראפגעהענדיג פון דער באהן האט זי אנגעהויבען זוכען אין דעם פעקעל מיט אדרעסען און צו איהר גרויס ערשטוינען האט זי בעמערקט, אז דעם אדרעס, פון דעם קרוב, וואו זי האט געוואלט איבערנעכטיגען האט זי גאר געלאזט אינדערהיים אויפ'ן וואסער-בענקעל, און נישט וועלענדיג אויסגעבען קיין געלד אויף א האטעל האט זי אנגעהויבען געהן אין גאס און זיך נאכפרעגען אויף איהר קרוב.

נעהענדיג נאיז זי אבער מיער געווארען און זייענדיג א שוואכע, איז זי אויף פארושעטשנע גאס אנידערגעפאלען א פער'חלש'טע.

מיט דער פער'חלש'טער האבען זיך פערנומען איניגע... גנבים, וועלכע האבען ביי איהר צוגענומען 300 זל. א גאלדען זייגער'ל און אנדערע ווערטפולע חפצים.

פאר וואס טוט איהר אזוי?

(א פאר בעמערקונגען וועגען „לינת הצדק").

עס איז גאר קיין ספק נישט, אז יעדע אינסטיטוציע, וועלכע ארבייט אונפארטייאיש לטובת הכלל, ברענגט נעוויסע נוצען דער געזעלשאפט.

עס זענען אבער פערהאן אינסטיטוציעס, וועלכע איהר מוזט ערשט קומען אין זייערע לאקאלען, אום זיך צו איבערצייגען אין דעם נוצען וועלכעס זיי ברענגען.

עס זענען אויך פערהאן אנדערע אינסטיטוציעס וועלכע טראגען אפילו ארויס זייער הילף נאך אויסען, ווי למשל נמילת-חסדים-קאסעס, זיי ברענגען אבער זייער הילף נאר געוויסע קלאסען, וועלכע נויטיגען זיך אין דעם.

ווען אזעלכע אינסטיטוציעס ווענדען זיך פון צייט צו צייט צו דער ברייטער עפענטליכקייט נאך הילף פאר זייער טעטיגקייט, און עס טרעפען זיך איינצעלנע מענשען, וועלכע זאגען זיי אב, קאנען נאך די ראזינע מענשען האבען א תירוץ, הגם א שוואכען תירוץ, אז די אינסטיטוציע איז זיי נישט בעקאנט, אדער זיי קענען נישט איהר טעטיגקייט א. ד. גל.

אנדערש איז עס אבער מיט „לינת-הצדק" כדי זיך צו בעקענען מיט זיין טעטיגקייט, דארף מען נישט ערשט קומען אין לאקאל פון פעראיין, די הילף, וואס זי טראגט ארויס איז אויך נישט בעגרעניצט פאר דעם אדער יענעם קלאס, מען קען מיט זיכערהייט זאגען, אז עס איז נישטא אין לאדז כמעט קיין מענש, וועלכער זאל נישט קענען די אינסטיטוציע מיט איהר טעטיגקייט, אזוי, אז מען וואלט געקענט מיינען, אז קיינער וועט זיך נישט אנטזאגען צו טון זיין מעגליכעס, אוי כדי ראזינע אינסטיטוציע ווענדעט זיך צו איהם נאך הילף.

ליידער האט זיך אבער ארויסגעוויזען אין דער לעצטער צייט, אז אויך אין דעם פרט האבען מיר געהאט א טעות.

ווי בעוואוסט ארדענט „לינת-הצדק" אין דעם קינפטיגען מיטוואך א פערוויילונג אין „העלענאוו". ווי געוועהנליך שיקט די פערוואלטונג ארויס בילעטען צו פערשידענע פירמען אויף דער ראזינער פערוויילונג. און אט שטעלט זיך ארויס, אז א געוויסער טייל פון די פירמען שיקען צוריק די בילעטען אהן א פארוואס?

עס וואלט נאך געווען טיילוויז פערשטענדליך, ווען דא האנדעלט זיך אין גרעסערע סומען. מיר מוזען דערמאהנען אז סך הכל קאסט אזא בילעט 1 זלאטי מיט 50 גראשען און, אז שיקען, שיקט מען אין דורכשניט צו 4 בילעטען אזא פירמע, וועלכעס מאכט אויס איינגאנצען 6 זלאטעס. מען דארף אויך נישט פערגעסען אז צו קיין ארימע לייט שיקט מען חס ושלום נישט קיין בילעטען. און דאך געפינען זיך פירמען, וועלכע נעמען אויף זיך די טרחה די ראזינע בילעטען צוריקצושיקען!

אמת, עס איז גאנץ מעגליך אז א טייל פון די ראזינע צוריקשיקערס ווייסען גארנישט פון דער גאנצער מעשה, נור זייערע אנגעשטעלטע, וועלענדיג ארויסווייזען זייער איבערטריבענער טרייהשאפט גראד ביי אזעלכע 6 זלאטעס, אדער צוליב אונאיבערגעלעגטקייט, אדער אנדערע טעמים, זעהענדיג דעם קאנווערט פון אן'אינסטיטוציע שיקען זיי עס צוריק אומגעעפענטערהייט נישט פרעגענדיג דעם אייגענטימער.

די ראזינע אנגעשטעלטע אויב עס זענען אזעלכע פערהאנען וואלטען מיר נור געבעטען זיי זאלען זיך די מיה נעבען א זוך טון אין זייער זכרון, וואלטען זיי בעשטימט געפונען, אז אויב נישט זיי אליין, איז יעדענפאלס איינער פון זייער משפחה, אדער בעקאנטע איז געראטעוועט געווארען פון „לינת-הצדק", און דאמאלס וועלען זיי זיך נישט אזוי לייכטזינג בעציהען צו דעם ראזינען ענין.

דאס בלויסע בעוואוסטזיין, אז וועהרענד מיר לייגען זיך רוהיג שלאפען אוי ראונזערע נעלעגערס, וואכט דארט ערגיץ וואו אין אונזער שטאט א געוויסע אינסטיטוציע, וועלכע איז גרייט אויף אונזער יעדען רוף צו קומען אונז ראטעווען, דארף גענוג זיין, אז די ראזינע צוריקשיקער זאלען די זאך בעהאנדלען ערנסטער.

אברהם קאן.

מעלדונג.

ציוניסטישע ארבייטס-פארטיי „התאחדות".

היינט דאנערשטאג פינקטליך 9 א זייגער אוונער קומט פאר אין לאקאל פון „התאחרות" א בעריכטספערזאמלונג פון די זיצונגען פון אקציאנס-קאמיטעט אין בערלין רעפערירען וועט מיטגליר פון אקציאנסקאמיטעט ר"ר א. טארטאקאווער איינגאנג פריי

דער ביליגסטער, לייכטסטער און בעסטער מיטעל
אפצוהיטען זיך פון
שרפות
איז פארזיכטיגקייט.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקה
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
[illegible]

יודיש טעאטער אין זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
6 לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונגען פון דער טרופע
צוזאמען מיט'ן אמעריקאנער מואר בעני אדלער.

שבת, 3.30 נאכמ. צו ביליגע פרייזען
סטודענטען-ליבע
4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון ראטשטיין.
הויפטראל סמיט — בעני אדלער.

שבת, ד. 11-טן, זונטאג, ד. 12-טן, 9 אוועגד
פרעמיערע! פרעמיערע!
צום ערשטען מאל אין לאדז!
בלינד אויס ליבע
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון ליבין.
הויפטראל יאזעף — בעני אדלער.

ערשטער אויפטריט פון בעקאנטען ארטיסט
יוליוס ראקאוו
מאנטאג, ד. 13-טען, 9 אוועגד, גרויסע פאפול. פארשטעלונג פון 1 ביז 2,50
גאט, מענש, טייוול
אין 4 אקטען מיט פראלאג פון י. גארדין.
הערשעלע דובראוונער — בעני אדלער.

דינסטאג, דעם 14-טען אויגוסט, 9 אוועגד
גרויסע איבעראשענדע פארשטעלונג
בעני אדלער צום ערשטען מאל
אין לאדז אלס
האמלעט
טראגעדיע אין 5 אקטען פון וו. שעקספיר.
הויפטראל האמלעט — בעני אדלער.
ווער עס קומט אויף האמלעט בעקומט צום אנדענקען א בילד פון בעני אדלער
מיט א געדרוקטע דעקלאמאציע.

מיטוואך, דעם 15-טען אויגוסט, 9 אוועגד
צו פאפולערע פרייזען
לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונג
דער ווילדער מענש
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון י. גארדין.
הויפטראל למך — בעני אדלער.
צום שלוס א קאנצערט פון אלע ארטיסטען.

אין די אלע פיעסען נעמען אנטייל די ניי-אנגאזשירטע יונגע ארטיסטין פון זאסלאווסקי'ס טרופע רבקה נערה, ארטיסט און זינגער פון ווילנער פאלקס-טעאטער מ. טרילינג.

אלע פיעסען זענען רעזשיסירט פון בעני אדלער. אימפרעסאריא: סאלאמאן קוסטין.

מוזיקאל. לייטונג: ל. זעלמאן. אדמינ.: א. בעזמאן. בידנע-לייטער: מאכאראווסקי.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע.

רומענישער קאַפּיטאַן פּסקנט שאלות אין אַ בעסאַראַבער שטעטיל.

אַ שטרייק פון דיינים.

אַ שעהנע געשיכטע איז די טעג פערלאָפען אין שטעטעל האָנטשעשט (נישט ווייט פון קישינעוו). די דאָרטיגע „קאַראָבקע" האָט זיך צוליב עפּעס אַנ'אורזאַכע צואַמפּערט מיט די דאָרטיגע דיינים, און זיי אויפגעהערט אַרויסצוצאָהלען זייערע שכירות. די דיינים האָבען קיין אַנדער אויסוועג נישט געהאַט, ווי צו ערקלערען אַ שטרייק, ד. ה., זיי האָבען אויפ־ געהערט צו פּסק'ענען שאלות... איז אָבער די צרה, וואָס אַ דיין איז נישט קיין בעקער... ווען דער בעקער פערשטרייקט, האָבען אַלע קיין ברויט נישט צום עסען, און אַז דער דיין פערשטרייקט, האָט בלויז ער נישט צום עסען, און אַלע האָבען יאָ... ממילא איז האָטשעשט זיך בעגאַנגען אָהן שאלות...

און דערווייל האָט יעדער דיין אַ דיינ'טע. און אויסער איהר נאָך אַ היבש ביסעל קינדערלעך, אָהן עין־הרע, און אַלע האָבען זיי מיילער, וואָס דאַרפען עסען, און — ס'איז נישט גוט.

זענען די דיינים אָבער געפאַלען אויף אַ שכל, און האָבען איבערגערעדט די שוחטים, אַז זיי זאָ־ לען אויך צושטעהן צום שטרייק. און אַזוי איז טאַקע געשעהן. און ראָס, וועהט איהר, איז שוין גאָר עפּעס אַנדערש. אָהן שחיטה עסט מען נאָך נישט אין האָנטשעשט.

וואָלט טאַקע געווען שלעכט. וואָס־זשע אָבער טוען די קאָראָבקע־לייט?

האָבען זיי אָפּגעזוכט אַ בעקאַנטען רומענישען קאַפּיטאַן, וואליא, וועלכער האָט זיך גענומען „טון טובות" דעם שטעטעל. דער קאַפּיטאַן איז געקומען אין שוהל אַריין און געהאַלטען אַ רעדע פאַר די יודען, אַז אייגענטליך קען מען זיך בעגעהן אָהן דיינים אויך, וואָרים פליש וועט ער ברענגען מיט זיין אָטאָמאָביל פון קישינעוו, און וואָס איז שייך די שאלות, וועט ער שוין זעהן, אַז די דיינים זאָ־ לען יאָ פּסק'ענען. וואָרים זאָלען זיי נאָר שטרייקען אויך ווייטער, וועט ער זיי ערקלערען אַלס... קורץ, אַז ער וויל, וועט שוין אַלס רעכט זיין...

און דערפאַר פערלאַנגט ער נאָר איין קלייניגקייט: אַז אַלע קאָנטשעשטער יודען זאָלען זיך פערשרייבען אין דער אָרגאַניזאַציע פון די ליבע־ ראַלען.

דערווייל איז אין שטעטעל פרעהליך.

אַ זוהן פּאַטשט דעם טאַטען

פאַר האָבען בעציהונגען מיט דער שנור.

אין דער געגענד פון טוואַרדע — גזשיבאָוו אין וואַרשאָ איז די טעג בעקאַנט געוואָרען פאָל־ גענדע געשיכטע:

ר' משה פ. אַ יוד פון 60 יאָהר, זעהט אויס יונג און קרעפטיג. מיט 5 יאָהר צוריק איז איהם געשטאָרבען זיין ערשטע פרוי, איז ביי איהם גע־ בליבען אין שטוב איין זוהן, אַ זיידענער יונגער־ מאַנטשיק, וועלכער פלעגט פאָהרען צוזאַמען מיט'ן טאַטען צום רבי'ן. ר' משה, אַ יוד אַ גביר, האָט חתונה געהאַט צום צווייטען מאָל, אָבער נישט לאַנג האָט ער געלעבט מיט זיין צווייטער פרוי — ער איז פאַר אַ יאָהרען צום צווייטען מאָל געוואָרען אַנ'אַלמן. מיט אַ יאָהר צוריק האָט זיין זוהן חתונה געהאַט מיט אַ 17־יעהריג מיידעל רחל'ע, אַ זעל־ טענע שענהייט, אַ טאָכטער פון אַ קאָלישער אָב־ געקומענעם חסיד.

ר' משה'ן איז די שנור זעהר געפעלען און ער האָט בעשלאָסען אַריינצינעהמען דעם זוהן מיט דער שנור צו זיך אין שטוב אַריין.

דאָס קאָלישער מיידעל אַ יונגע, פול מיט לע־ בענס־לוסט, איז זי גיך געוואָרען דער ליבלינג פון שווער.

רחל'ע האָט דעם שווער אויך זעהר ליב גע־ האַט. דערצו נאָך האָט דער שווער אַלע זיינע גע־ שעפטען איבערגעגעבען דעם זוהן און ער האָט ממילא געהאַט פיל פרייע צייט אָבצוגעבען זיך מיט דער שנור. דער אַלטער, בלייבענדיג אַליין, מיט זיין יונגער, שענער און לעבענספולער שנור, האָט אַליין נישט בעמערקט, ווי ער ווערט געפאַנגען אין דער נעץ פון זינדיגע מחשבות... אין אַ גאָר קור־ צער צייט איז שוין ר' משה איינגאַנצען געווען אין דער שליטה פון יצר הרע.

רחל'ע, וועמען דער שווער איז בכלל מעהר געפעלען, וואו דער זוהן, האָט זיך נישט געגען־ געשטעלט דעם שווער'ס פערלאַנגען און ביידע זענען געפאַלען אין אָפּגרונד פון זינד... ווער ווייסט, ווי לאַנג דאָס וואָלט זיך אַזוי געצויגען, ווען נישט אַ פּראָסטער צופאַל: אַ מחלוקה מיט דער דינסט — רחל'ע האָט זיך צוקריגט מיט דער דינסט און דער אַלטער פערשטעהט זיך, האָט זיך געשטעלט אויף דער שנורס צד.

די דינסט, אַ יונגע דאָרפישע קריסטען, האָט שוין לאַנג געוואָרפען אַ חשד, אַז די בעציהונגען צווישען איהרע בעלי־בתים זענען מעהר, ווי פון אַ שווער צו אַ שנור, און זי האָט זיך אין איהר פערדאַכט פערמ[illegible] הויז־גויפטערין און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די דינסט זאָל נאָכשפּיאָנירען.

דער שרעקליכער חשד האָט זיך בעשטעטיגט פולקאָם.

די דינסט האָט שוין מעהר נישט געטראַכט און ווען דער יונגער פ. איז נאָך אַ לענגערע ריי־ זע צוריקגעקומען פון דאַנציג, האָט זי איהם אַלץ ענטדעקט.

דער יונגערמאַן האָט זיך אַראָפּגעלאָזט דער דינסט 2 פייערדיגע פעטש פאַר רכילות. נאָכדעם איז שוין די זיכערקייט פון יונגענמאַן געפאַלען און מיט אַ צובראָכענער נשמה האָט ער אָנגעהויבען די זאַך נאָכצופאָרשען. און ער האָט זיך סוף כל סוף איבערצייגט...

אין שטוב איז אויסגעבראָכען אַ שרעקליכער ווילדער סקאַנדאַל. דער זוהן האָט געפּאַטשט דעם פאָטער און פערלאָזט די שטוב פון זיין פאָטער און פרוי. שוין 2 וואָכען, וואו מען ווייסט נישט, וואו זיין געביין איז אַהינגעקומען.

געפונען צוריסענע ספרי־תורות אויף אַ בוידעם אין בוקאָווינא.

גאַנץ בוקאָווינע גערעט כּמעט צוליב פאָל־ גענדער אינטערעסאַנטער געשיכטע, וואָס איז זיך פערלאָפען אין קליינעם שטעטעל קאַצמאַן.

אין די יאָהרען 1914—1915, ווען די רוסען האָבען פערנומען דאָס שטעטעל קאַצמאַן, האָבען זיי, ווי זייער שטייגער איז געווען, צוראַבירט אַלע יודישע הייזער. בעזונדערס האָבען זיי אויסגעגאָסען זייער צאָרן אויף די יודישען שוהלען. ווען די קאָ־ זאַקען זענען אַריינגעקומען אין שטעטעל קאַצמאַן, האָבען זיי אין עטליכע שעה חרוב געמאַכט אַלע יודישע הייזער און קלויזען. עס האָט זיך אָבער אָפּגעזוכט אַ יודישער סאָלדאַט, וועלכער האָט אויס־ גענוצט אַ גינסטיגען מאָמענט, ווען די קאָזאַקען האָבען גע'שכור'ט און געהוליעט, און ער האָט צו וויסען געגעבען דעם קאַצמאַנער באַלעבאַטישען און פרומען יודען נ. נ. וועגען די ספרי־תורות, וואָס וואַלגערען זיך אין די גאַסען.

ביינאַכט, ווען אין שטעטעלע האָט געהערשט אַ טויט־שטילקייט, האָט דער יודישער סאָל־אַט אי'נגעשטעלט זיין לעבען און צונויפגעקליבען די צוריסענע און גאַנצע ספרי תורות און זיי איבער־ געגעבען צו נ., אַז ער זאָל זיי ערגעץ־וואו בע־ האַלטען.

נ. האָט די ספרים אַריינגעלעגט אין אַ קאַס־ טען, און צוזאַמען מיט דעם סאָלדאַט זיי פער־ גראָבען ביי זיך אין גאָרטען.

שפּעטער, ווען די רוסען האָבען פערלאָזט די שטעטעל, האָט דער סאָלדאַט בעוויזען צו מעל־ דען איינע קאַצמאַנער יודען, אַז די ספרים לי־ גען ביי נ. אין גאָרטען. די יודען פון שטעטעל זע־ נען געקומען צו נ. און געפאָדערט פון איהם, אַז ער זאָל אַרויסגעבען די ספרים, אָבער ער האָט געלייקענט, אַז ער ווייס נישט, וואו זיי געפינען זיך. מען האָט אַרומגעזוכט דעם גאַנצען גאָרטען, אָבער די ספרים האָט מען נישט געפונען.

נישט אַנדערש, האָט מען זיך געקלערט, אַז דער רוסיש־יודישער סאָלדאַט האָט די ספרים ערגעץ־וואו פערטאַכלעוועט. אַ קשיא אויף די רו־ סישע יודען! זיי זענען דאָך שוין פון לאַנג פער־ שמ'ט צווישען די גאַליציאַנער פאַר אויסוואורפען און אפּיקורסים.

חושד זיין נ. אין עפּעס האָט מען נישט געקענט, ווייל ער איז געווען באַקאַנט אַלס גערער פרומער יוד.

אַזוי זענען פערלאָפען עטליכע יאָהר, און מען האָט שוין פערגעסען אין די ספרים.

פאַר־אַ־יאָהרען איז נ. נ. געשטאָרבען, איי־ בערלאָזענדיג זיין איינציגע טאָכטער אַ צואה וועגען פערשידענע ענינים, אָבער וועגען די ספרים איז דאָרטען קיין וואָרט נישט געווען געראַכט.

אַנומעלטען איז זיין טאָכטער, וועלכע וואוינט אין אַ דערבייאיגען דאָרף, געקומען קיין קאַצמאַן און דערצעהלט דעם דאָרטיגען ריין, אַז איהר פאָ־ טער איז די טעג איהר געקומען צו חלום און דערצעהלט, אַז ער האָט קיין רוהה נישט. די ספרים לאָזען איהם נישט רוהען. ער האָט, זאָגט זי, ביטער געוויינט פאַר איהר, און געבעטען, מען זאָל געהן אויפ'ן בוידים פון דער הויז, וואו ער האָט געוואוינט און דאָרטען אָפּזוכען עטליכע ספרים, וועלכע ער האָט ביים לעבען געשענדעט. ער האָט צוריסען און פערשמירט מיט שמוץ, און די איי־ בעריגע האָט ער פערקויפט קיין בוקאַרעשט.

תחילת האָט מען זיך בעצויגען מיט אונצו־ טרוי צו דער געשיכטע. אָבער נאָכדעם, ווי די טאָכטער פון דעם פערשטאָרבענעם איז צוגעטראָ־ טען מיט טענות און ביטעס, האָט מען איהר גע־ מוזט צוליב טאָן... און ווען מען איז ארויפגעקומען אויפ'ן בוידים, האָט מען ווירקליך געפונען עט־ ליכע צוריסענע און פערשמוציגטע ספרים, וועלכע זענען אויך געווען צופרעסען פון מייז.

די געשיכטע האָט אויפגערודערט גאַנץ בוקאָווינע.

פערקויפט צום טייוועל.

5) (ראָמאַן).

אויסנוצענדיג דעם ערשטען בעסטען אויסרייד איז מינע אַוועק און זיך פערשלאָסען אין איהר צימער.

פון זיבען אַ זייגער אָן — און איצט איז שוין געווען אַזוי גוט, ווי האַלב צעהן — איז די שרעק אין איהר אָהן אויפהער געשטיגען.

מאָמענטענווייז האָט זיך איהר גערוכט, אַז זי פערלירט דאָס בעוואוסטזיין.

דעם תירוץ אויף דער גאַנצער געשיכטע, וואָס זי האָט געהאַט נעכטען צוגעטראַכט האָט זיך אין גאַנצען אויסגעוועפּט.

מיינ'ן איצטער, אַז עפּיס אַ רייכער גוטהאַר־ ציגער קרוב פון אַמעריקאַ האָט איהר געוואָלט מאַ־ כען אַנ'אַנגענעהמע איבעראַשונג — איז געווען אַ נאַרישקייט.

סוף כל סוף, האָט זי געטראַכט, קאָן מען אָנ־ נעהמען, הגם מיט אַ שטאַרקען פאַרבעהאַלט, אַז דאָס וואָרט אין גאָרטען און די פינף טויזענד דאָלאַר איז געווען אַ צופעליגע צוזאַמענטרעפעניש. אָבער דער צאַנגס? שוין זשע אויך אַ צופאַל? ניין! ניין! דאָס איז שוין איינגאַנצען אונמעגליך! אפילו אַ קינד וועט נישט גלויבען אין אַזאַ פאַנ־ טאַסטישע מעשה! אפילו־אפילו, ווען מ'זאָל אָנ־ נעהמען, אַז די איניציאַלען „מ. וו." קאָנען זיך פּאַסען פאַר די נעמען פון טויזענדער, טויזענדער מיידלעך, און דאָס וואָרט „אומפאַרזיכטיגע" — אוודאי און אוודאי אויך... ווייניג אומפאָרזיכטיגע מיידלעך זענען דאָ אין וואַרשאַ?..

מינע'ן האָט זיך געדרייט דער קאָפּ.

די פּאַנישע שרעק האָט זי אַזוי אַרומגעכאַפּט, אַז זי האָט קיין דרייסטקייט נישט געהאַט אַרויס־ צוגיין אין דער מיט פון צימער, מורא האָבענדיג, אַז אָט־אָט וועט איהר עמיצער פערשטעלען דעם וועג.

איז זי געשטאַנען אָנגעלעהנט אין דער וואַנד, און הגם עס איז געווען פולער טאָג, און די זון האָט מיט העלער ליכט בעגאָסען דעם צימער, האָט דער קלענסטער שאָרך זי אַריינגעבראַכט אין אימה, און איהר האַרץ איז געווען איבערפולט מיט ציטער...

נאָר איין מאָל אין לעבען האָט זי אַדורכגע־ מאַכט אַזאַ גרויסע שרעק: דאָס איז געווען בעת'ן וועלט־קריג, אַז די דייטשען זענען אַריין אין וואַרשאַ.

אויך איצט האָט מינע געפיהלט, אַז אָט־באַלד דאַרף דאָ אַריינפאַלען אַ באָמבע, און צערייסען זי אויף שטיקער.

איז נישט פונקט איצט, איז—אין אַ שעה אַרום, אין אַ וואָך אַרום, אָבער דאָס מוז געשעהן און וועט געשעהן...

זי וועט אָפּגעמעקט ווערען פון דער וועלט אין איין מאָמענט, און קיין שפור פון איהר וועט אפילו נישט בלייבען.

דערביי איז נישט געווען פאָרויסצוזעהן קיין שום רעטונג; ס'איז נישט געווען קיין כוח אויף ענטקעגענשטעלען זיך דעם גורל, צו ענטלויפען, צו רופען נאָך הילף.

די שרעק, וואָס האָט זי איצט געפייניגט, איז געווען שטאַרקער, ווי די מורא פאַר'ן טויט. דאָס איז געווען די אימה פאַר דער אומבארחמנות'דיגער אומפערמיידליכער אומבעקאַנטקייט.

— — — — — — — — — — — —

אין דער פריה האָט מינע טעלעפאָנירט אין אַמעריקאַנישען קאָנסולאַט, כּדי צו דערוויסען זיך, צי פּאָרמאַן איז אָנגעקומען פריהער, ווי מ'האָט איהם דערוואַרט.

זי האָט איצט בעדאַרפט צו האָבען עפּיס אַ פריינד, וועלכען זי זאָל קאָנען אַלץ דערצעהלען, און אָנפערטרויען זיך.

בעהאַלטען פאַר זיך די שרעק איז געווען אונמעגליך און אומדערטרעגליך: זי האָט געמוזט באַלד זאָגען, אַלץ דערצעהלען עמיצען, וועלכען מ'קאָן גלויבען, — אַנישט, האָט זי געפיהלט, וועט זי אַראָפּ פון זינען.

עטליכע מאָל האָט זי געוואָלט לויפען צו דער מוהמען, נאָר יעדער מאָל האָט זי זיך אָפּגע־ שטעלט: זיי האָבען דאָך איינע צו דער אַנדערער נישט געפיהלט קיין ספּעציעלע ליבשאַפט, און חוץ מזה איז די מוהמע מרים גופא געווען אויך זעהר אַבערגלויביש, און זי וואָלט דאָך אוודאי גע־ שטאָרבען פאַר שרעק, ווען מינע נעהמט און דער־ צעהלט איהר איבער די גאַנצע געשיכטע.

די שעה'ן האָבען זיך דערווייל געשלעפּט; עס האָט שוין געהאַלטען ביי מיטען־טאָג, און דערנאָך וועט קומען די נאַכט... די נאַכט...

דער דאָזיגער פחד איז געווען שרעקליך. מינע האָט עס זיך איבערגע'חזרט צום טויזענד־ סטען מאָל, נאָר בערוהיגען זיך האָט זי בשום אופן נישט געקענט.

זי האָט אַריינגעטענהט אין זיך: מיר לעבען, ברוך השם, אין וואַרשאַ אין צוואַנציגסטען יאָהר־ הונדערט, און נישט אין שפּאַניען, אין מיטעל־ אַלטער. שוואַרצקינצלעריי און אָפּמאַכען מיט'ן טייוועל זענען נישט־געשטויגענע, נישט געפלויגע־ נע פאַנטאַזיעס, וואָס זענען צוגעטראַכט, כּדי צו אָנוואַרפען אַ שרעק אויף פינסטערע, ווילדע מאַ־ סען... אָבער—אָבער איהר טרחא איז געווען אומ־ זיסט!

אין דעם אַמעריקאַנישען קאָנסולאַט האָט מען גאָרנישט געוואוסט וועגען פּאַרמאַנען.

— מיר וואַרטען אויף איהם נישט פריהער, ווי מאָרגען אינדערפריה! — האָט מינע'ן געענטפערט אַ בעאַמטער — ער קאָן אָנקומען קיין וואַרשאַ מיט'ן נאַכט־צוג, אָבער אין קאָנסולאַט וועט ער ערשט זיין מאָרגען אין דער פריה, די קאַנצע־ לאַריע מאַכט זיך צו זעקס אַ זייגער. ווילט איהר איהם עפּיס איבערגעבען?

— זייט אַזוי גוט, זאָגט איהם, אַז ער זאָל מיר תיכף אָנקלינגען... באַלד, ווי ער וועט צוריק־ קומען... ער ווייסט מיין נאָמען... פריילין ווייס... איהר האָט פערשריבען?

מינע האָט אויך אָנגעקלונגען אין האָררי'ס פּריוואַט־וואוינונג, און אויך פון דאָרט האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז פּאַרמאַן איז נאָך נישטאָ צוריק.

אַראָפּלאָזענדיג דאָס טעלעפאָן־טרייבעל, האָט דאָס מיידעל מיט פערצווייפלונג אַ פרעג געטון, וואָס האָט זי איצט ווייטער צו טון? דער שמועס דורכ'ן טעלעפאָן האָט זי אַ ביסעל געהאַט בערו־ היגט. זי האָט אָבער געוואוסט, אַז די דאָזיגע צייטווייליגע בערוהיגונג וועט לאַנג נישט אָנהאַלטען.

ווי נאָר די געדאַנקען האָבען זיך איהר בע־ פרייט, פלעגט איהר ווידער בעפאַלען די איבער־ מענשליכע וואַהנזיניגע שרעק.

— וואָס טוט מען? זי מוז פאַר יעדען פרייז געפינען עמיצען, וואָס זאָל איהר זיין בייהילפיג.

זי האָט אָנגעהויבען מורא צו האָבען אַליין פאַר זיך.

אָבער צו וועמען האָט זי זיך צו ווענדען?

די אָרענטליכע, שווייגענדע פרוי טשיזשעוו־ סקא האָט, איינבויגענדיג דעם ברייטען רוקען, צו־ געקעהרט דעם קאָרידאָר.

מינע האָט געפּרובט מיט איהר פערפיהרען אַ שמועס — נאָר ס'איז געווען אַרויסגעוואָרפענע רייד: איהר גאַנץ לעבען האָט די טשיזשעווסקא קנאַפּ גערעדט, און בלויז צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. זי האָט געהערט צום גליקליכען מין מענשען, וואָס לעבט אָפּ אַ לעבען, נישט פערטראַכטענדיג זיך, נישט פערקלערענדיג זיך. שטענדיג איז זי מסכים געווען מיט דעם, וואָס מינע פלעגט איהר זאָגען, און היינט — בפרט.

— איך געה אַוועק! — האָט דאָס מיידעל פּלוצים בעשלאָסען.

זי איז אַריינגעלאָפען אין צימער, און זיך שנעל אָנגעטון.

אין זינען איז איהר פּלוצים געקומען, אַז זי האָט דאָך דאָ אין וואַרשאַ אַ פריינדין — סאָליע סימאָן — אַ חברטע פון דעם ביוראָ, וואו זי האָט געאַרבייט אויף אַ שרייב־מאַשין.

(פאָרזעצונג קומט).

לאָדז. 9 אויגוסט 1928

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאָדז. 9 אויגוסט 1928

ווי האַלט עס מיט'ן פּויליש־ליטווישען סכסוך.

דער ליטווישער אָפּיציאָז פאַר מיטאַרבייט מיט פּוילען.—וואָס זאָגט די ליטווישע אָפּאָזיציע?—די פראַנצויזישע פרעסע געגען ליטע.—דייטשלאַנד'ס פערמיטלונג.

אַן אַרטיקעל אין ליטווישען אָפּיציאָז „ליעטוּבאָס איידאַס“ בעווייזט, אַז אין ליטע הויבט מען זיך אָן ביסלעכווייז אויסצוניכטערן און ס'לאָזט זיך דאָרט מערקען אַ נייער קורס בנוגע פּוילען. אין דער זעלבער צייטונג איז די טעג ערשינען אַ צווייטער אַרטיקעל, וועלכער האָט אין די פּאָליטישע קרייזען אַרויסגערופען אַ גרויסע סענסאַציע.

אין דעם אַרטיקעל ווערט קורס־כל ערקלערט, אַז הגם די פראַנצויזען שטיצען פּוילען, דאַך מיידט די פראַנצויזישע אָפּיציעלע פּאָליטיק אוים אָנצונעהמען איינזייטיגע שריט. די פראַנצויזען פערשטעהן גוט דעם תּוך פון ליטוויש־פּוילישען סכסוך און זיינע סיבּות. אויב זיי מיידען ביז־איצט אוים צו לאָזען לעזען די פראַגע אין איהר גאַנצער ברייט, איז עס נאָר דערפאַר, וואָס זיי זעהען היינט נישט קיין מעגליכקייט איהר יושר'דיג צו לעזען, נישט אָנריהרענדיג דערביי גלייכצייטיג דעם יסוד פון זייער זיכערקייט — דעם ווערסאַילער אָפּמאַך. די בעסטע פראַנצויזישע פּאָליטיקער גלויבען אָבער אויפריכטיג, אַז די ווילנער פראַגע וועט סוף־כל־סוף געלעזט ווערען לטובת ליטע.

די דייטשע בעציהונג צום פּויליש־ליטווישען סכסוך צייכענט זיך נישט אוים מיט קיין קלאָרקייט. דייטשלאַנד האָט נישט איינמאָל געביטען איהר שטאַנדפּונקט. קיינער קען נאַטירליך נישט פאָדערן, אַז די דייטשען זאָלען אין זייער פּאָליטיק האָבען אין זינען דעם צווייטענס טובה. די פּאָליטיק שטיצט זיך אַלעמאָל אויף עגאָאיסטישע אינטערעסן נונגען. אויב דייטשלאַנד מיינט, אַז זי וועט אויף אַזאַ אָדער אויף אַן אַנדער אופן אַמבעסטען בעזאָרגען איהרע אינטערעסען, איז עס איהר פּריוואַטע זאַך. אונז ווייזט אָבער אוים, אַז אויב דער שטאַרקערער שכן האָט אַ טענדענץ צו בעהאַנדלען דעם שוואַכערען אַלס אַן אָביעקט פון בייט אָדער פון אונטערהאַנדלונגען, וועט דער לעצטער אויך זעהר גוט טון, אַ קוק טוענדיג ערנסטער אין די פּערספּעקטיווען פון עתיד.

„פאָסישע צייטונג“ האָט מיט עטליכע טעג צוריק געשריבען, אַז „וואַלדעמאַראַס קען נישט ערוואַרטען אין גענף קיין שטיצע מצד דייטשלאַנד פאַר זיין עקשנות. הגם דייטשלאַנד איז פּעראינטערעסירט אין דער ליטווישער אומאָפּהענגיגקייט, קען זי דאָך נישט שטיצען אַ לאַנגע צייט אַ מלוכה, וועלכע העלפט מיט דורך איהר אויפפיהרונג די אונרוהען אין מזרח־אייראָפּע“. ווירער זעגען פאַרהאַן ידיעות — שרייבט „ל. איידאַס“ ווייטער — אַז דער דייטשער פאָרשטעהער אין וואַרשאָ זאָל נישט צווייזייטיג האָבען ערקלערט דער פּוילישער רעגירונג, אַז נישט קוקענדיג אויף איהר גרויסען אינטערעס פאַר דער ליטוויש־פּוילישער פראַגע, וועט דאָך דייטשלאַנד אויף להבא אָפּהיטען איהר אַבסאָלוטע נייטראַליטעט בנוגע דער פראַגע. די דייטשע פּאָזיציע איז איצט אַזאַ, אַז זי קען אַרויסרופען אַ ספק אין איהר אויפריכטיגקייט. אויב דייטשלאַנד געפינט היינט איין פאַר נוצליך צו שפּעקולירען צווישען קאָוונאָ און וואַרשאָ, דאַרף מען פון צווייטען זייט שטעלען די פראַגע: אפשר וואָלט ליטע ווירקליך, מיטאַרבייטענדיג אין דער פּאָליטיק מיט וואַרשאָ, מעהר געוואונען, ווי ביז איצט, אַזוי, אַז אין דער צוקונפט זאָל זיין מעגליך אַ נייער פּאָליטישער פאַקטאָר אין מזרח־אייראָפּע — אַ געמיינזאַמער ליטוויש־פּוילישער פראָנט, וואָס וואָלט געהאַט אַן ענטשיידענדע בעדייטונג אין די באַלטישע קאַנטען און אַ גרויסע השפּעה אין אַלע פראַגען, וואָס זענען נוגע מזרח־אייראָפּע. די מיטאַרבייט פון די ליטווינער מיט די פּאָליאַקען איז אַ וויכטיגע פּאָליטישע פּראָבלעם, וועלכע עס איז אונז ביים איצטיגען מאָמענט בעזונדערס נויטיג צו בעהאַנדלען.

אין געוויסע דייטשע פּאָליטישע קרייזען הערשט דער אַלטער שטאַנדפּונקט צו פערוואַנדלען ליטע אין אַ בייט־אָביעקט פאַר'ן קאָרידאָר. עס איז נאַטירליך לייכטער צו מנרב זיין דאָס, וואָס דו האָסט נישט. וואַרשאָ שטעלט אָבער די פראַגע גאַנץ אַנדערש: זיך צונויפרעדען מיט ליטע און איינהאַלטען דעם קאָרידאָר. מען מוז מודה זיין, אַז דער פּוילישער פּלאַן איז אפילו לאָגישערער. דאָס איז אויך אַ פּראָבלעם, וואָס האָט פיל לעדזונגען. אַז מיר וועלען לעבען, וועלען מיר זעהען — ענדיגט דער אָפּיציאָז.

אויך די אָפּאָזיציאָנעלע ליטווישע צייטונגען „ריטאַס“ און „ל. וישיניאַס“ רעדען אַרום די לעצטע רעמאַרשען אין קאָוונע לטובת אַ הסכם מיט פּוילען. ביידע צייטונגען ווייזען אָן, אַז רוסלאַנד און דייטשלאַנד זענען שוין איצט אויך אויפ'ן צד פון פּוילען. „ריטאַס“ מיינט, אַז רוסלאַנד טוט עס ראשית כּל צוליב איהר אינערליכער אָפּשוואַכונג, און צווייטענס, כּדי צו חנפ'ענען ענגלאַנד, מיט וועלכער זי וויל מאַכען שלום.

„ל. וישיניאַס“ שרייבט, אַז פריהער פלעגט די אייראָפּעאישע געזעלשאַפטליכע מיינונג אונז שיצען. מיר זענען דאַן געווען מאָראַליש פעסט. איצט עצה'ט מען אונז אָבער אומעטום צו מאַכען שלום מיט פּוילען. דייטשלאַנד און רוסלאַנד ווילען נישט, אַז ליטע זאָל ווערען אַ קרבן פון אַ נייעם געוואַלדטאַט, זיי זענען אָבער נישט גרייט אונז צו פערטיידיגען דורך געוועהר. אויך יורידיש איז דער מצב פון ליטע, נאָך דער גענפער רעזאָלוציע, געוואָרען פיל שוואַכער. ליטע איז איצט אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרענע איזאָלירט. אויב זי וויל נישט אָננעהמען די פּוילישע פאָרדערונגען, בלייבט איהר איבער צו טרויען נאָר די אייגענע קרעפטען — דאָס פאָלק. דער אויספיהר איז דערפון אַ קלאָרער: מ'דאַרף דאָס פאָלק פעראייניגען צו געמיינזאַמער אַרבייט. מ'קען דאָ אָהן סיים זיך נישט בעגעהן.

בּרענגענדיג די בעשולדיגונגען פון „ליעטוּבאָס איידאַס“ געגען דייטשלאַנד, בעמערקט דער „בערלינער טאַגעבלאַט“:

די ליטווישע פאָרוואורפען און חשדים געגען דייטשלאַנד זענען ווילקירליך, גרונדלאָז און פולשטענדיג אונבערעכטיגט. דער שריט פון דייטשען געזאַנדטען אין קאָוונע בעדייט בשום אופן נישט אַן אַנטי־ליטווישע שטעלונג. דייטשלאַנד'ס שטעלונג בלייבט ווי פריהער, אַז די טעריטאָריאַלע אונבערירליכקייט און זעלבסטשטענדיגקייט פון דער ליטווישער מלוכה מוז ביי אַלע אומשטענדען בלייבען געזיכערט, פון איהר נייטראַליטעט, וואָס די דייטשע פּאָליטיק האָט געהיט און היט עד־היום אין פּויליש־ליטווישען קאָנפליקט — האָט זי דורך איהר פריינדשאַפטליכער עצה אין קאָוונאָ אויף אַ האָר נישט אָפּגעטראָטען. ליטאָ דאַרף זיין צופרידען, וואָס דייטשלאַנד'ס נייטראַלער שטאַנדפּונקט איז מיטגעטיילט געוואָרען אויך דער וואַרשאָווער רעגירונג.

הכּלל, ווי ס'איז צו זעהן פון דער אויסלענדישער פרעסע, טרעט אַריין דער פּויליש־ליטווישער סכסוך אין אַן ענטשיידענדער פאַזע אַלענפאַלס האָט דער געגענווערטיגער טאָן אין דער ליטווישער אָפיציעלער פרעסע צו פערדאַנקען דער ענערגישער שטעלונג פון דייטשלאַנד, וועלכע שטרעבט, לויט אַלע וואַהרשיינליכקייטען, צו מאַכען אַ סוף צו דעם פּויליש־ליטווישען פּלאָנטער, וואָס האַלט אין שרעק גאַנץ אייראָפּע.

עמיל וואַנדערוועלדע וועגען פּאַלעסטינע.

דער בעריהמטער פראַנצויזישער שריפטשטעלער רענאַן זאָגט ערגעץ: „דאָס געפיהל צונויפצוזאַמלען גרויסע זאַכען איז דאָס, וואָס שאַפט אַ פאָטערלאַנד“.

אויב מען זאָל אָננעהמען אַזאַ מיינונג, האָט דער ציוניזם דאָס רעכט זיך צו בעריהמען, אַז ער שאַפט, אָדער בעסער געזאָגט, ער לעבט אויף אַ פאָטערלאַנד. אין דער אמת'ן זענען עס טאַקע גרויסע זאַכען, וואָס ווערען דאָ אויפגעטון, — דאָס צוריקקעהרען פון טויזענדער מענשען צום לאַנד פון זייער טרוים, דאָס אויפלעבען פון אַ שפּראַך, וואָס נאָר רבּנים און געלערנטע האָבען בענוצט, דאָס אויפלעבען פון דעם באָדען דורך איינצעלנער און קאָאָפּעראַטיווער אַרבייט, אַ באָדען, וואָס זיינע איינוואוינער האָבען געהאַלטען וויסט אין פערלויף פון הונדערטער יאָהרען. און נאָך וויכטיגער פון דעם איז די גייסטיגע רעוואָלוציע, וואָס דער ציוניזם האָט געמאַכט ביי דעם געוועהנליכען יודען, וועלכער איז געווען אָפּגעוואוינט פון פיזישער אַרבייט. דער ציוניזם האָט איהם פערוואַנדעלט אין אַ פּראָדוקטיווען מענשען. דער „פּיאָנער“ דער פּאַלעסטינער חלוץ, וואָס דער ציוניזם האָט בעשאַפען, איז אַ וואונדערליכער טיפּ פון אַ פרייען מענשען, וואָס האָט, דוכט זיך, געמאַכט פאַר זיין הויפּט־פּרינציפּ פ וּנלעבען די ווערטער פון דעם העלד פון דער פלעמישער פאָלקס־לעגענדע:

„איך וועל לעבען פאַר מיין פאָהן.

„איך וועל לעבען אייביג אין איהר ליכט“.

נישט קוקענדיג אויף אַזעלכע דערגרייכונגען, און אפשר טאַקע צוליב די אַלע דערגרייכונגען, איז די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אַרומגערינגעלט מיט אַ וועלט פון שונאים, יערענפאַלס, מיט געגנערשאַפט און צווייפעל.

צווישען די געגנער פון ציוניזם זענען פאַרהאַן אַ רעכט ביסעל יודישע געגנער, וואָס זענען זעהר פערביסען. אייניגע פון זיי האָבען טענות צום ציוניזם פאַר זיין וועלטליכקייט: זיי האָבען מורא, אַז צוליב דעם, וואָס דער ציוניזם וויל פערשטאַרקען ביי יודען דעם ראַסען־געפיהל און דעם נאַציאָנאַליזם, וועט אָפּגעשוואַכט ווערען די יודישע אמונה, וועלכע האָט פאַר לאַנגע דורות אויפגעהאַלטען דאָס יודענטום. אַנדערע האָבען פּונקט פאַרקעהרטע טענות. אין די לענדער פון אַסימילאַציע, ווי אין פראַנקרייך, למשל, זאָגען זיך אָפּ אַזעלכע יודען צו אָנערקענען וועלכע עס איז אַנדערע נאַציאָנאַליטעט, אַ חוץ פון דעם לאַנד, וואו זיי זענען בירגער.

ביי די גוי'אישע ציוניסטישע געגנער געפינען מיר אַנדערע טענות, וואָס רופען ביי זיי אַרוים אונצוטרוי אָדער צווייפעל אין ציוניזם. די אַנטיסעמיטען פאַלען אָן אויף די ציוניסטען, ווייל זיי זענען יודען. די באָלשעוויקעס זאָגען, אַז דער ציוניזם איז נאָר אַ ווערקצייג אין די הענד פון דעם ענגלישען אימפּעריאַליזם, פאַרקעהרט, ווידער, אין קעניגליכען פּאַלאַץ אין עגיפּטען, בעשולדיגט מען די ציוניסטען, אַז זיי זענען אַנהענגער פון דער סאָוויעט־רעגירונג, אַז זיי זענען אַ געפאַהר פאַר'ן פרידען צווישען דער בעפעלקערונג פון נאָהענטען מזרח. געוויסע סאָציאַליסטען, ווידער, מיינען, אַז דער ציוניסטישער נאַציאָנאַליזם פערלייקענט די פּרינציפּען פון אינטערנאַציאָנאַל. און פיל אַראַבער קוקען אויף דעם ציוניזם, ווי אויף אַ געפאַהר פאַר זייער אייגענעם פאָלק.

ווי מיר זעהען, זענען דאָס אַלץ טענות און קריוודעס פון יענעם סאָרט, וואָס פערטראָגען נישט, מען זאָל אויף זיי ענטפערען. וועלען מיר בעסער טון, ווען מיר וועלען זיי דאָ נישט פּרובען אָפּשאַצען. מיר וועלען בעסער זעהן, וואָס איז דער ציל אָדער די צילען פון ציוניזם, וואָס זענען די רעזולטאַטען, וואָס ער האָט דערגרייכט, און וועלכע אויסזיכטען דער ציוניזם האָט אין דער צוקונפט.

אויף וויפיל מען קען אורטיילען פון דער זייט קוקט אוים, אַז אין די ציוניסטישע קרייזען איז מען איצט צוטיילט, וואָס פאַר אַ פּאָליטיק מען זאָל פיהרען.

פאַרהאַן אַזעלכע, וואָס ווילען, אַז מען זאָל זיך אומקעהרען צו הערצעל'ס אַלטע אידעאַלען, צו דעם פולען ציוניזם. זיי ווילען, מען זאָל שוין, באַלד, שאַפען אַ מאַיאָריטעט אין לאַנד, קריגען דאָרטען די מאַכט און איינאָרדנען אַן אמת'ע יודישע מלוכה.

אַנדערע, ווידער, אַזעלכע ווי ה' קרמי־כהן, שרייבט אין אַן אַרטיקעל אין „מערקור דע פראַנס“, אַז „מיר רעדען גאָר וועגען אַן עקאָנאָמישען ציוניזם, וואָס אַלע זיינע אונטערנעהמונגען מוזען זיין שטרענג געשעפטסמעסיג, און דאָס מוז מען געהמען דורכפיהרען אין אַלע צווייגען פון דער ציוניסטישער טעטיגקייט, אין דער פּראָפּאַגאַנדע, אין די שולען, אין פינאַנסירען די קאָאָפּעראַטיווע קאָלאָניעס“.

ביידע מיינונגען זענען צו איבערטריבען, אַז מען זאָל זיך קענען מיט זיי רעכענען.

איך גלויב נישט, אַז עס איז מעגליך זיך אומצוקעהרען צו די אַלטע הערצעל'שע אידעאַלען. ווען מען קומט אין פּאַלעסטינאַ, מוז מען איינזעהן דעם אמת פון דר. ווייצמאַנ'ס רייד מיט עטליכע יאָהר צוריק אין אַן ערעפנונגס־רעדע אויף אַ קאָנגרעס פון דער ענגלישער פעדעראַציע. אָט וואָס ער האָט דאָרטען געזאָגט:

„מען לייענט שטענדיג אין דער פּרעסע, און מען הערט כּסדר רעדען צווישען אונזערע יודישע און נישט־יודישע פריינד, אַז די ציוניסטישע בעוועגונג וויל באַלד שאַפען אַ יודישע מלוכה אין פּאַלעסטינאַ. אונזערע אַמעריקאַנער פריינד האַלטען טייער דעם געדאַנק, און זיי האָבען שוין ביי זיך בעשטימט, וואָס פאַר אַ סאָרט מלוכה דאָס דאַרף זיין. זיי פאָדערן אַ יודישע רעפּובליק. מען קען דאָס בעגריסען פון גאַנצען האַרצען, ווי אַן אויסדרוק פון אַ נאַציאָנאַלען יודישען געפיהל, אָבער מיר קענען דאָס נישט האַלטען פאַר אַ געזונטע פּאָליטיק. עס דאַרף זיין קלאָר פאַר אַלעמען, וואָס נעהמען אַנטייל אין דער ציוניסטישער בעוועגונג, אַז ווי שטאַרק עס זאָל נישט זיין דער פערלאַנג נאָך אַ יודישער מלוכה, איז נאָך נישט געקומען די צייט פאַר דעם. מלוכות מוזען אויפגעבויט ווערען פּאַמעלעך, ביסלעכווייז, סיסטעמאַטיש און געדולדיג. מיר ווילען זאָגען אַלע די, וואָס האַלטען פאַר זייער ענד־ציל אַ יודישע מלוכה אין פּאַלעסטינאַ, — אַן אידעאַל, וועלכען די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע זעהט צו פערווירקליכען, — אַז דערווייל מוזען מיר דורכמאַכען אַ צווישענצייט, וואָס די מלחמה האָט געשאַפען. איך האָף, אַז די שענע פּאַלעסטינאַ וועט זיך געפינען אונטער'ן שוץ פון אַזאַ מעכטיגער און גערעכטער מדינה, ווי ענגלאַנד. אונטער'ן שוץ פון אַזאַ מאַכט וועלען די יודען זיך קענען ענטוויקלען און דערגרייכען יענע שטופע פון זעלבסטשטענדיגקייט, וואָס זיי פערדינגען“.

איך ווייס, אַז אין גלות איז ווייצמאַן שטאַרק קריטיקירט געוואָרען און וועט נאָך קריטיקירט ווערען פאַר זיין ערקלערונג.

די איצטיגע עקזעקוטיווע האָט נישט קיין מזל צו דער פּרעסע. מען וואַרפט איהר אויף, אַז זי איז אָפּאָרטוניסטיש, אַז זי מאַכט קאָמפּראָמיסען. מען זאָגט, אַז דער „פּראַקטישער ציוניזם“ איז אַ פערלייקענונג פון דעם „פולען ציוניזם“, אַז די עקזעקוטיווע פערבייט די יודישע מלוכה אויף אַ פילאַנטראָפּישען אַנשטאַלט, אַז זי בוינט זיך צופיל פאַר'ן ווילען פון ענגלאַנד, וועלכע האָט דעם מאַנדאַט אויף פּאַלעסטינאַ.

מיט איין וואָרט, מען בעשולדיגט די עקזעקוטיווע, אַז זי האַלט אָפּ די גאולה, און אַז מען דאַרף זיך צוריקקעהרען צום פערווירקליכען דעם ענדציל: „אום יעדען פּרייז צו קריגען אין פּאַלעסטינע אַ מאַיאָריטעט“.

אָפען גערעדט, אויב די דאָזיגע מיינונג אין ציוניזם זאָל נעהמען די אויבערהאַנט, וועט דאָס בערעכטיגען אַלע צווייפלען און די גאַנצע קריטיק געגען ציוניזם.

איך גלויב נישט, צי מען קען גאָר טראַכטען אפילו אַז די צייט קומט שוין אין פּאַלעסטינע, ווען די יודישע בעפעלקערונג וועט באַלד איבערשטייגען די אַראַבישע, אַז די יודען געהען ווערען אַ מאַיאָריטעט און וועלען פערוואַנדלען די אַראַבישע בעפעלקערונג אין אַ נאַציאָנאַלע מינדערהייט. ווען מען בעטראַכט גענוי די לאַגע, זעהט מען, אַז פאַר דעם זענען נישטאָ קיין מעגליכקייטען, נישט אין ערד־אַרבייט, נישט אין אינדוסטריע און נישט אין ביזנעס.

ווען אַפילו מען זאָל זיך פאָרשטעלען, אַז דאָס איז יאָ מעגליך, דאַרף מען נאָך פריהער פעסטשטעלען, צי אַזאַ זאַך איז גאָר ווינשענסווערט, און צי אַזאַ שטאַרקער צושטראָם פון יודען וואָלט געקענט פאָרקומען און זאָל דערביי נישט אויפרעגען די אָרטיגע איינגעבוירענע. די אַראַבער וואָלטען דאָס בעטראַכט פאַר אַ נאַציאָנאַלער געפאַהר, עס וואָלט אַרויסגערופען פון זייער זייט אַ ווידערשטאַנד, און עס וואָלט נישט אָפּגעלאָפען אָהן גוואַלד־טאַטען און אָהן צוזאַמענשטויסען.

אפילו היינט צו טאָג, ווען אַזעלכע האָפנונגען זענען בלויז אַן אַרויסגעזאָגטע מיינונג, זעהען מיר שוין, ווי די דאָזיגע מיינונג וועקט אין דער אַראַבישער וועלט די שנאה צו פרעמדע.

עס איז מערקווירדיג, וואָס אַפילו די, וועלכע זענען נישט אויפ'ן פּלאַץ, וואו אַזוינע צוזאַמענשטויסען קענען פאָרקומען, זענען אויך פאַר אַ פאַרזיכטיגער פּאָליטיק, אויך די מעהרהייט פון ציוניסטישען קאָנגרעס גיט גערעכט ד"ר ווייצמאַנען.

מיט אַ יאָהר צוויי־דריי צוריק האָט אַ פראַנצויזישער בעזוכער געפרעגט ביי ד"ר ווייצמאַן צי אַזאַ פּאָליטיק קען לעזען די יודען־פראַגע. ד"ר ווייצמאַן האָט איהם געענטפערט:

„די יודענפראַגע? אויב איך וואָלט זי געקאָנט לעזען, וואָלט איך עס געטון, אָבער עס איז נויטיג אַ צוואַנציג יאָהר און וואָס קען איך אַליין טון? פערשלאָגען אַ בעוואָפענטע אַרמעע? דאָ ס'איז דאָך נישט מעהר ווי אַ חלום! פּרובירט געפונען מענשען און וואָפען פאַר אַזאַ זאַך. אויב אפילו עס זאָל געשעהן דורך אַ כּשוף, און דאָס אַלוועלטליכע יודענטום זאָל עס וועלען אויפהאַלטען, וואָלטען דאָס די פעלקער־ליגע און ענגלאַנד גלייך אָפּגעשטעלט און לאָמיר אַפילו צוגעבען, אַז עס האָט זיך איינגעגעבען צו בעשאַפען אַן אַרמעע, וואָס וועט זיין נאָכדעם? ווידער אַ מלחמה מיט מיליאָנען אַראַבער, וואָס וועלען די יודען אַריינשטויסען אין ים אַריין. אַ נאַציאָנאַלע היים? איך וויל עס, אָבער נאָר אין שלום, ע סאיז נענוג איין נע'הרג'עטער אַראַבער און די גאַנצע בעוועגונג איז אָפּגעשטעלט... אין שלום איז אַלץ מעגליך, אין קריג און אין פיינדשאַפט איז קיין זאַך נישט מעגליך“.

אַז דאָס איז היינט די מיינונג פון דער גרעסטער מעהרהייט יודען אין פּאַלעסטינע, אויב נישט פון אַלעמען, וועגען דעם איז קיין צווייפעל נישט.

אַפילו די, וואָס האָבען אַמאָל געטראַכט וועגען אַ באַלדיגער יודישער מלוכה, קלערען שוין מעהר נישט וועגען שאַפען באַלד אַ יודישע מלוכה מיט אַ יודישער מאַיאָריטעט.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאָנערשטאָג 9 אויגוסט
כג אב תרפ"ח
זון־אויפגאַנג 4.05
זון־אונטערגאַנג 7.19

רעגיסטראַציע פון אונטערנעהמונגען.

קאָנפערענץ פון סוחרים און אינדוסטריעלער־פעראיינען.

(מ) נעכטען איז און אינדוסטריע־אַמט פון דער ערשטער אינסטאַנציע ביים הינען מאַגיסטראַט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מיט די פאָרשטעהער פון אינדוסטריע־אָרגאַניזאַציעס, פון סוחרים און בעלי מלאכות.

אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך בעטייליגט רעלענאַטען פון טעקסטיל־אינדוסטריע־פעראַבאַנד, לאַנדעס טעקסטיל־פעראַבאַנד, אַפּרעטורען־פעראַבאַנד, פעראַבאַנד פון לוין־אַפּרעטורען און פאַרבערייען אַ נ־האַבער, דער סוחרים־פעראיין, פעראיין פון טריקאָטאַזש־אינדוסטריע, צענטראַלער סוחרים און אינדוסטריעלער־פעראַבאַנד, די אַרבייטער געזעלשאַפט „רעסורסא", דער פוילישער סוחרים און אינדוסטריעלער פעראיין, צענטראַלער אַרבייטער ראַט, צענטראַלער סוחרים־געזעלשאַפט, צענטראַלער פעראַבאַנד פון יורישע בעלי־מלאכות, קליינהענדלער צענטראַלע, פוילישע סוחרים און אינדוסטריעלער־געזעלשאַפט און געזעלשאַפט פון טעקסטיל־אינדוסטריע פאַבריקאַנטען.

אויף דער קאָנפערענץ איז בעהאַנדעלט געוואָרען דער ענין ווי אַזוי טעכניש אַדורכצופיהרען די רעגיסטראַציע פון די אונטערנעהמונגען, וועלכע זענען ענטשטאַנען, נאָכ'ן 16־טען דעצעמבער פון 1927 יאָהר, וועלכע דאַרף דורכגעפיהרט ווערען אויפ'ן סמך פון דער פעראָרדנונג פון לאָדזער וואָיעוואָדע פון 30. יולי ה. ח.

נעהמענדיג אין בעטראַכט די קורצע צייט, אין וועלכער די רעגיסטראַציע דאַרף געמאַכט ווערען און די גרויסע צאָהל אונטערנעהמונגען, וועלכע אונטערליגען דער רעגיסטראַציע (אַ־עלכע זענען פער־האַנען ביז 30 טויזענד), האָט דאָס אינדוסטריע־אַמט פון דער ערשטער אינסטאַנץ פאָרגעשלאָגען, אַז די רעקרעטאַריאַטען פון די פעראיינען זאָלען אויספיהרען די פאָרמולאַרען, אויפ'ן סמך פון די ראַטען, וואָס זייערע מיטגלידער וועלען זיי אויפגעבען; די פאָרמולאַרען דאַרפען אָבער אונטערגעשריבען ווע־רען דורך די אייגענטימער.

די פאָרמולאַרען זענען ספּעציעל אויסגעאַרבייט געוואָרען פאַר דער רעגיסטראַציע דורכ'ן אינדוסטריע־אַמט און וועלען צוטיילט ווערען אין די פעראיינען און אָרגאַניזאַציעס אין אַנ'ענטשפּרעכענדער צאָהל.

די פעראיינען און אָרגאַניזאַציעס, נאָכדעם, ווי זיי וועלען האָבען אויסגעפילט די פאָרמולאַרען פאַר זייערע מיטגלידער, וועלען זיי זיי אָפּגעבען אין אינדוסטריע־אַמט, וואו זיי וועלען בעקומען אויף די בעלענטע פאָרמולאַרען קוויטאַנציעס.

—:O:—

אַ גרויסע וועקסעל־אַפערע.

מיט אַ געוויסער צייט צוריק האָבען זיך אין לאָדז בעוויזען אַ מאַסע וועקסלען, וואָס זענען גע־וואָרען אויסגעשטעלט פון די ווארשאַווער פירמעס „מאָדעל" און דער געזעלשאַפט „פערמאַ", וועלכע האָט געזאָלט ענטוויקלען אַ האַנדעל מיט אַקערבוי־מאַשינען.

מיט אַמאָל האָט די לאָדזער פּאָליציי בעקומען אַ גאַנצע רייהע אָנקלאָגעס פון גרעסערע און קלענערע פאַבריקאַנטען און סוחרים, אַז די אַלע וועקסלען זענען אויסגעשטעלט אויף פיקטיווע נע־מען און זיי וואָלען געבעטען, אַז די פּאָליציי זאָל די זאַך אויספאָרשען.

די לאָדזער פּאָליציי האָט באַלד וועגען דעם אי־בערגעשיקט אַ טעלעפאָנאָגראַם צו דער ווארשאַווער געהיים־פּאָליציי און דאָ האָט זיך ענטדעקט אַ ריזיגע אַפערע.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די פירמע „מאָדעל", וועלכע האָט אויפגעגעבען איהר אַדרעס ד׳יעלנאַ 10 און די געזעלשאַפט „פערמאַ", וואָס האָט אויפגעגעבען איהר אַדרעס אויף מאַרשאַל־קאָווסקאַ 60, איז איין גרויסע פיקציע, אַז די דערמאָהנטע פירמעס זענען באַלד פון אָנהויב געוואָרען אָרגאַניזירט מיט'ן צוועק דורכצופיהרען גרויסע שווינדלען מיט לאָדז, ביאַליסטאָק און אַנדערע שטעט.

צו דעם ראַיאָן צוועק האָבע זיי בלומרשטע פירמעס איינע די צווייטע געפלעגט זשירירען און אויסלאָזען די וועקסלען אין נאָך אַריין.

די ווייטערדיגע אויספאָרשונג האָט בעוויזען, נאָז די אָנפיהרער פון די דערמאָהנטע 2 נישט־עקזיסטירענע פירמעס האָבע זיך פערמאָסטען אויף אַ ריזיגע אַפערע, וואָס האָט זיי געזאָלט אַריינברענ־גען מיליאָנען.

דערווייל זענען געפאַלען אַלס זייערע קרבנות אַ רייהע לאָדזער פאַבריקאַנטען און סוחרים, אָבער, דאָס איז נאָר געווען אַ טייל פון איין גרויסען אַר־פערע־פּלאַן.

בעקומענדיג די ראָזיגע ידיעות, האָט די וואר־שאַווער פּאָליציי פערהאַלטען פאָלגענדע יורען, וואָס האָבען פיגורירט, אַלס אָרגאַניזאַטאָרען פון די דער־מאָהנטע פירמעס: מרדכי רדעזנער, דזיעלנאַ 10, וואָס אויף זיין אַדרעס איז געווען געדרוקט די בלאַנקעטען; ברוך מאַכאַראָווסקי, שו. יערסקאַ — הערצקע נאַטאַנאָוויטש, זשעלאַזנאַ 80 און זעליג שפּאַצענקאָפּ, פראַנצישקאַנער 30.

די אויספאָרשונג איז יעצט אין פולען גאַנג.

אַ שול־„וואָזשני" — אַנ'אויסוואורף.

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס ביי פערמאַכטע טירען.

(—) וועגען דער פּאָווסעכנער שול נומער 105 אויף מלינאַרסקאַ 2 האָט מען דערצעהלט זעהר נישט קיין שעהנע מעשים, מ'האָט דערצעהלט, אַז דער וואָזשני פון דער היגער שולע, דער 49־יעהריגער אַנדזשעי קעללער פערפאָלגט פון נישט קיין צוויי־דרייטיגע פאָרשלאָגען, די 9 און 10־יעה־ריגע שילערינס און פערנאַרט זיי אין זיין וואוינונג אַריין. די ראָזיגע קלאַגען האָבען אין די ספערען פון די עלטערען אַרויסגערופען גרויס פערביטערונג, זיי האָבע זיך געווענדעט צו מ'לייטער פון דער שול, וועלכער האָט תיכף אַדורכגעפיהרט אַנ'אויס־פאָרשונג. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז אין די אַלע קלאַגען איז פערהאַן אַ געוויסע אמת. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער דערמאָהנטער קעללער האָט אַ לענגערע צייט פערפאָלגט דאָס 9־יעהריגע יודישע מיידעלע מלכה ה. ער האָט איהר געגעבען צוקערקעס, פערבעטען צו זיך אין וואוינונג און אַדורכגעפיהרט איבער'ן קינד פערשידענע שווייגעריין.

ווען דער לייטער פון דער שול האָט געפרעגט דאָס מיידעל צי קעללער האָט עס אַמאָל פערטשעפּעט, האָט דאָס קינד נאָרנישט געוואָלט ענטפערען און האָט אויסגעבראָכען מיט אַ שטאַרק געוויין.

קעללער האָט אָבער אין אַלץ געלייקענט און קאַטעגאָריש ערקלערט, אַז ער איז אינגאַנצען אומ־שולדיג און איז געפאַלען אַלס קרבן פון עטליכע פערזענליכע שונאים, וועלכע פערשפּרייטען וועגען איהם אַזעלכע שענדליכע רכילות.

דער גאַנצער ענין איז איבערגעגאַנגען אין דער פּאָליציי. עס זענען אויסגעהערט געוואָרען ביז צוואַנציג שילערינס און אַלע האָבען בפה אחד ערקלערט, אַז דער „וואָזשני" האָט זיך געגען זיי געפיהרט אויף אַנ'אופן, וואָס בעליידיגט דאָס גע־שלעכטס־געפיהל אפילו ביי דערוואַקסענע.

מיר שעהמען זיך צו דערצעהלען, וואָס ער האָט געטון, האָבען די קינדער ערקלערט.

לסוף איז קעללער צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט און עהרענקטען איז אין היגען קרייז־געריכט פאָרגעקומען זיין פּראָ־צעס. צוליב פערשטענדליכע טעמים איז דער פּראָ־צעס פאָרגעקומען ביי פערמאַכטע טירען.

דאָס געריכט האָט קעללערן פערמשפּט אויף אַ חודש אַרעסט, אויפ'ן גרונד פון דער אַמנעסטיע איז ער בעפרייט געוואָרען.

די בוי־אַקציע פון מאַגיסטראַט.

די אַרבייטער־הייזער. — באַהן־סטאַציע פאַר משאות.

(מ) נעכטען איז אונטער'ן פאָרזיץ פון וויצע־פּרעזידענט ד"ר וויעלונסקי פאָרגעקומען אַ מאַגיס־טראַט־זיצונג, אויף וועלכער, ס'איז צווישען אַנדע־רען בעשלאָסען געוואָרען איבערצורייסען די בעציהונג נען מיט דער ווארשאַווער בוי־געזעלשאַפט, וועלכע האָט געזאָלט איבערנעהמען דעם בוי פון פיערטען בלאָק פון די אַרבייטער־הייזער אויף קאָנסטאַנטינער פאָלעסיע, צוליב דעם, וואָס די דערמאָהנטע פירמע האָט נישט געהאַלטען די בעדינגונגען, וואָס דער מאַגיסטראַט האָט אַרויסגעשטעלט און עס איז בע־שלאָסען געוואָרען דעם בוי פון פיערטען בלאָק איבערצוגעבען דער לאָדזער פירמע י. טילער אַזוי אַרום ווערט אויסקומען, אַז צוויי בלאָקען פון דער אַרבייטער־קאָלאָניע וועלען איבערגעגעבען ווערען דער לאַנדעס־בוי־געזעלשאַפט „קאַטעבע" און צוויי בלאָקען — דער פירמע י. טילער.

דער לעצטער איז אויך איבערגעגעבען געוואָרען דער בוי פון די ווירטשאַפטס־געביידעס, פאַר די בעאַמטע, וועלכע וועלען אָפּהיטען די אַרבייטען פון דער קאָלאָניע־בוי אויף קאָנסטאַנטינער פאָלעסיע.

(מ) כדי אָפּצושאַצען דעם גרונט, וואָס דער מאַגיסטראַט האָט אָוועקגעגעבען דער באַהן־מאַכט אויף ווידזעווער־פּאָלעשע, אויף צו בויען אַ נייע משאות־סטאַציע, און די שטחים, ווידער, וואָס די באַהן־מאַכט האָט אַלס אויסבייט געגעבען דער שטאָדט, איז געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָ־מיסיע, אין וועלכער עס נעהמען אַריין פאָרשטעהער פון דער מלוכה־מאַכט און פון דער קאָמונאַלער־מאַכט אין לאָדז.

דער מאַגיסטראַט פערשטענדיגענדיג זיך מיט דער דירעקציע פון דער היגער קרעדיט־געזעלשאַפט, האָט אין דער קאָמיסיע אַריין רעלעגירט פאָלגענדע פּירנער: אינזש. ל. לובאַטינאָוויטש, מ. סולינאָווסקי, ה. לעוויצקי און פּ. האַנעמאַן אַלס מיטגלידער און די ה"ה: מ. שענוויץ, און מ. פּרוסאַק אַלס פערטרע־טער.

אַלס סופּאַרביטער איז בעשטימט געוואָרען דער אינזש. לוציאַן שוסטער, דער וויצע־דירעקטאָר פון דער היגער קראַנקען־קאַסע.

אכטונג, לעטניקעס
ווישניאָווא־גורא און קראַשעוו!
— דעם —
„נייעם פאלקסבלאט"
בעקומט איהר יעדען פריהמאָרגען פון 8 אַ זייגער אין דער ווילע בענדיטאָוויטש נעבען יאַניצקי פעלדשער ביים צייטונגס צעקויפער ט. יאַמניק. איין טראַג אויך אַהיים.

גיט בישט
די קינדער קיין זאַפּאַלקעס, און טרייסט זיי נישט אָן צו האָבען צו טון מיט
פייער!!!

קאָנפיסקירט דעם נעכטיגען „ראַזוואַי".

(2) לויט אַ פעראָרדנונג פון דער שטעדטי־שער סטאַראָסטווע איז נעכטען קאָנפיסקירט געוואָ־רען די צייטונג „ראַזוואַי" פאַר אַנ'אַרטיקעל „אויפ'ן מאַרגינעס פון נישט געלונגענעם פליה".

אַרעסטירט אַ גנב'טע.

(—) אין ווארשאַ איז געכאַפּט געוואָרען ביי דער „אַרבייט" די בעקאַנטע לאָדזער שאַפּענפּעלט־רין (גנב'טע) רוזשאַ רוזשינאָוויטש, וועלכע איז לעצטענס אַראָבגעקומען קיין ווארשאַ אויף „גאַסט־ראָלען", וואו זי האָט בעאַרבייט איינינע גרעסערע געשעפטען.

די גאַסטראָליאָרין איז אָבגעשטעלט געוואָרען קיין לאָדז.

פון דער ציוניסטיש. אָרגאַניזאַציע

דאָס אינטערוועגץ־ביוראָ ביי דער היגער ציו־ניסטישער אָרגאַניזאַציע איז צוגעטרעטען צו אַ ברייטער טעטיגקייט, כדי צו קומען צו הילף די יודישע בעפעלקערונג אין אַלע איהרע אַנגעלע־גענהייטען ביי די פערשידענע פּאָליטישע און ווירט־שאַפטליכע קערפּערשאַפטען. צוליב דעם אָבפאָהרען אויף אַ־רלויב פון סיים־דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט און אַ טייל פון די היגע ציוניסטישע ראַטמענער איז פאַרלויפיג דאָס ביוראָ טעטיג נאָר פאַר קהלה־ענינים וואו עס דיזשורירט טעגליך (אויסער שבת און זונ־טאָג פון 3 - 4 ראַטמאַנ דער ציוניסטישער פּרוֹס ה׳ א. י. ברזשעזשינסקי.

דאָס ביוראָ געפינט זיך אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4).

ריין מה זיין!

(2) נעכטען האָבען די פאָרשטעהער פון דער פּאָליציי־קאָמענדע אַדורכגעפיהרט אַ סאַניטאַרע אינ־ספּעקציע אויפ'ן שטח פון 3־טען און 14־טען קאָ־מיסאַריאַט. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז אין די הייזער איז פיל ריינער געוואָרען, דאַגעגען הערשט אַ גרויסער שמוץ אין די שפּייז־געוועלבער. אין צו־זאַמענהאַנג דערמיט, זענען געמאַכט געוואָרען פיל פּראָטאָקאָלען די בעזיצער פון די שפּייז־געוועלבער. איינציכען וועלען אַדורכגעפיהרט ווערען אַזעל־כע רעוויזיעס אויך אין אַנדערע קאָמיסאַריאַטען.

אָבקלאַנגען פון פאַרמאַצעווטען־שטרייק.

(2) די פערוואַלטונג פון דער קראַנקען־קאַסע האָט בעשלאָסען אויסצוצאָהלען די פאַרמאַצעווטען פאַר דער צייט פון שטרייק 30 פּראָצענט פון גע־האַלט. די פאַרמאַצעווטען, וועלכע זענען געקינ־דיגט געוואָרען וועלען פאַר דער צייט פון שטרייק נישט בעקומען בעצאָהלט.

צום מזרח־יריד.

(—) די בעטייליגונגען פון אויסלענדישע אויס־שטעלער און די היי־יאָהריגע מזרח־יריד'ן אין לעמ־בערג, וועט זיין זעהר אַ בעדייטענדע.

דאָס האָט פעראורזאַכט די גינסטיגע קאָניונק־טור אין פוילישען ווירטשאַפטליכען לעבען, וועלכע פעראורזאַכט אַ גרעסערע צאָהל קאָנסומענטען פאַר היימישע און אויסלענדישע אויסאַרבייטונגען.

איינע פון די בעדייטענדסטע אויסשטעלער אין די היי־יאָהריגע מזרח־יריד'ן, וועט זיין די פראַנצויזישע אינדוסטריע, וועלכע האָט בעשטעלט אַרום 400 קוואַדראַט מעטער פּלאַץ פאַר איהרע עקספּאָנאַטען.

די עסטרייכישע גרופּע וועט אויף די יריד'ן פאַרנעהמען אַרום 500 קוואַדראַט מעטער.

די גריכישע גרופּע וועט אויסשטעלען גריכישע ווײַנען און זיסלעקייטען.

גלייכצייטיג ווערט מצד דער דירעקציע פון ירידים געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט דער שווייץ, אי־טאַליען און בולגאַריען.

אויסערדעם זענען אָנגעקומען בעשטעלונגען פון בעלגיען, טשעכאָסלאָוואַקיי, דענעמאַרק, אונ־גאַרן, האָלאַנד, עגיפּטען, יוגאָסלאַוויען און דייטש־לאַנד.

די ירידים וועלען פאָרקומען צווישען 2. און 12. סעפּטעמבער ה. י.

פאָרפאַלען.

(2) בעת'ן רעפּערירען דעם דאַך אויף עק עמיליאַ און פּושענדזעלניאַנאַ איז דער בלעכער קאַזשימיעזש סיפּניעווסקי אַראָפּגעפאַלען פון 2־טען שטאָק און שווער פערוואונדעט געוואָרען, אין אַ זעהר שווערען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגע־פיהרט אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל.

(2) אויף קילינסקי 92 האָט דער טראַמוואַי נומער 4 איבערגעפאָהרען די 23־יעהריגע וויקטאָריאַ נאָוואַק פון שענקעוויטש 39. די פּאָגאָטאָוויע האָט די פערוואונדעטע אָפּגעפיהרט אַ היים.

(2) בעת אַ געשלעג ביים הויז־וועכטער פון נייע־ציגעל־גאַס 34 זענען פערוואונדעט געוואָרען די 28־יעהריגע מאַריאַנאַ בלאַשעווסקאַ און די 34־יעהריגע קאַטאַזשינאַ כילאַק.

(—) אין קאַלי איז אַראָפּגעפאַלען פון דריטען שטאָק, בעת ער האָט רעפּערירט דעם דאַך, דער 73־יעהריגער וואַווזשיניעץ שיקאָראַ און איז דער'הרג'עט געוואָרען אויפ'ן אָרט.

אין די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצקאַ 50); כאַנדזינ־סקי (פּיעטריקאָווער 164); וו. סאָקאָלעוויטש (פּושע־יאַזד 19); ר. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28); זונ־דעלעוויטש (פּיעטריקאָווער 25); קאַספּאַרקעוויטש (זגערזשער 54); טראַווקאָווסקאַ (בזשעזשינער 56).

לואי מארשאל פערטיידיגט די יודישע שפראך און ליטעראטור געגען די אנטי-יודישיסטען.

(א בריף פון לאנדאן).

— ווערט יודיש לעבען?

לואי מארשאל, דער גרויסער יוד און גרויסער אדוואקאט, האט געענטפערט אויף דער דאזיגער פראגע מיט א פעסטען און ענטשיידענעם „יא!“

— איז יודיש א שפראך?

די דאזיגע פראגע איז אויך פון איהם פערענטפערט געווארען מיט דעם זעלבען ענטשידענעם „יא!“.

אז לואי מארשאל זאל זיך ארויסווייזען פאר אזא איבערגעגעבענעם פערטיידיגער און ליבהאבער פון יודיש, איז געווען אן איבערראשונג.

— פון מיין יונגער אן, — האט ער געזאגט, האב איך געלייענט יודיש. איך האב געלערנט די שפראך און האב זי געפונען זעהר נוצליך אין מיין ארבייט.

אין פערלויף פון דעם אינטערוויאו, וואס איז פארגעקומען אין הייד פארק האטעל, לאנדאן, האט מר. מארשאל צו מיר געזאגט:

— יודיש וועט קיינמאל נישט שטארבען. עס וועט אנהאלטען אזוי לאנג ווי דאס יודישע פאלק וועט האבען א קיום. די יודישע שפראך האט אין זיך אזעלכע אייגענשאפטען, וואס מאכען עס, אז עס זאל לעבען פיל לענגער ווי די לעבענסצייט וואס ווערט געגעבען צו א פאלק אדער צו א ראסע.

מארשאל האט חוזק געמאכט פון די, וועלכע רופען יודיש „גלות דיאלעקט“ — א געמיש פון ווערטער פון פערשידענע שפראכען, וואס איז אין גרונד א פערדארבענער דייטש, אהן אינדיווידועלער שעהנקייט אדער קראפט.

— עס זענען פארהאן זעהר ווייניג מענשען, — האט ער געזאגט, — וועלכע בעגרייפען וואס פאר א גרויסע און וואונדערשעהנע ליטעראטור עס איז געשאפען געווארען אין יודיש. דאס איז א ליטעראטור, וואס פערנעמט אן אייגענארטיגען פלאץ. דאס איז נישט קיין דייטש. דאס איז ווישט קיין פראנצויזיש, נישט קיין רוסיש, נישט קיין אמעריקאניש. דאס איז יודיש.

מארשאל האט געמאכט א פויזע. דאן האט ער ווייטער פארטגעזעצט:

— ווען איך טראכט פון דער דאזיגער ליטעראטור, ווערט ביי מיר אלץ פעסטער די איבערצייגונג, אז די שפראך אין וועלכער זי איז געשאפען געווארען, קען נישט פערשווינדען.

— אבער, — האב איך בעמערקט, — איהר האט דאך ווארשיינליך געהערט פון די ארגומענטען, וואס די אנטי-יודישיסטען גיבען אן. זיי זאגען, אז יודיש איז בלויז א דיאלעקט. עס האט נישט קיין גראמאטיק — טא ווי אזוי קען מען דאס אנרופען א שפראך? חוץ דעם, זאגען זיי, איז יודיש ווי א שוואם, וואס זאפט אין זיך איין אויסדרוקען פון יעדען לאנד, אין וועלכען די שפראך ווערט בענוצט.

מארשאל האט געשמייכעלט מיט א לייכטען גוט-מוטיגען שמייכעל, וועלכער האט געזאגט, „איך האב שוין די דאזיגע טענות געהערט א שעהן ביסעל מאל“. פון זיין שמייכעל האט זיך אויך געזעהן, אז ער האט שוין גענוג נאכגעטראכט וועגען דער דאזיגער פראגע און אז די אנטי-יודישיסטישע ארגומענטען האבען זיך שוין לאנג ארויסגעוויזען ביי איהם פאר נישט ריכטיג און אומלאגיש.

„יודיש“, האט ער א זאג געטון, „איז אין יעדער הינזיכט פונקט ווי ענגליש, און קיינער וועט דאך נישט אפלייקענען, אז ענגליש איז א שפראך. ענגליש האט אויך נישט קיין גראמאטיק. די שפראך איז בארירט אויף אנגלאזאקסיש, נארמאניש, פראנצויזיש צוזאמען מיט פערשידענע ווארואציעס אין פאלקלאר, ווי אויך מיט פערשידענע גלייכווערטלעך און לידלעך.

„ריטשארד גרענד ווייטה האט גערופען זיין בוך וועגען דער ענגלישער שפראך מיט דעם נאמען „די שפאך אהן א גראמאטיק“. און ער האט דאס געטון מיט רעכט. עס איז וויכטיג צו בעמערקען, אז ווייטה איז איינער פון די גרעסטע אויטאריטעטען אין זיין פעלד.

„א שפראך האלט אין וואקסען, א שפראך איז א לעבעדיגע זאך. די אנטי-יודישיסטען מאכען דעם טעות, ווען זיי דענקען, אז א שפראך פערמאגט נישט איהרע אייגענע קרעפטען און איהר איגען לעבען.

„איינע פון די וויכטיגסטע אייגענשאפטען פון יעדער שפראך איז, וואס זי בארגט און נעמט נישט פערטראכטענדיג זיך. די שפראך פרעגט נישט קיין פראגע צי דאס ווארט בעלאנגט צו איהר אדער נישט. אט אויף אזא אופן איז ענגליש געווארען אלץ רייכער און רייכער, און אויף דעם וועג האלט אויך יודיש אין וואקסען. אפילו אין א צענטראליזירטען געאגראפישען שטח ווי די פעראייניגטע שטאטען האבען זיך שוין פארמירט פערשידענע שפראך-אייגענטימליכקייטען לויט די פערשידענע געגענדען. ווען דאס געשעהט, מיינט דאס נישט, אז די שפראך איז קיין שפראך נישט, גראד ווייל דאס געשעהט, איז עס א בעווייז, אז עס איז א שפראך.

„ווען העבראיש איז נישט געברויכט געווארען, איז די שפראך פערבליבען ריין, אומבערירט און אפגעזונדערט. ווען עס איז אבער געווארען א וויכטיגער רייד-אינסטרומענט פאר דעם טאג-טעגליכען געברויך, האט העבראיש אנגעהויבען איינזאפען אין זיך הונדערטער און הונדערטער נייע ווערטער פון פערשידענע קוועלען. די דאזיגע אסימילאציע איז נישט קיין נייע. מיט עטליכע יאהר צוריק האב איך געמאכט מעגליך פאר א געהילפס-פראפעסאר אינ'ם הושאנס האפקינס אוניווערזיטעט צו טון אריגינעלע פארשונגס-ארבייט אויף העבראישע מאנוסקריפטען אין וואטיקאן. אין פערלויף פון זיין ארבייט האט דער דאזיגער פארשער זיך אנגעשטויסען אויף הונדערטער פערווארפענע פראנצויזישע ווערטער אין דעם העבראישען טעקסט פון די ספרים. ווען ער האט פערעפענטליכט דעם רעזולטאט פון זיינע פארשונגען, איז ער בעעהרט געווארען פון דער פראנצויזישער אקאדעמיע. ווי איהר זעהט, האבען זיך אפילו אין אלטען העבראיש אריינגעכאפט פרעמדע ווערטער און שפראך-עלעמענטען.

„האט איהר אמאל פרובירט לייענען דעם ענגלישען פאעט טשאוסער אין אריגינאל? אבער צו וואס זאלען מיר געהן אזוי ווייט צוריק. שעקספיר איז פערהעלטניסמעסיג א מאדערנער. פרובירט און לייענט איהם אין אריגינאל. איהר וועט זיך בעגעגענען מיט א סך פערגעסענע און אומפערשטענדליכע פראזען. און איהר וועט דאך צוגעבען, אז ענגליש איז א שפראך. דאס לעבען בעשאפט נייע אויסדרוקען.

„אויב דער העבראישער אוניווערזיטעט וועט ערציהען געלעהרטע און היסטאריקער, וועלען זיי אויסגעפינען, אז יודיש איז א שפראך, וואס קוועלט ארויס פון אונזער פאלקס-נשמה. מיליאנען יודען האבען געשריבען און שרייבען אין דער שפראך. נאך מעהר מיליאנען רעדען און טראכטען אין דער שפראך. אהן דעם וויסען פון יודיש איז אוממעגליך צו פערשטעהן דאס יודישע לעבען אין מיטעלאלטער און אין דער מאדערנער צייט. יעדער געלערנטער, וואס האט בלויז א שטיקעל אינטערעס אין די יודען, וועט זיך געפינען געשטערט אין זיינע פארשונגען, ווען ער וועט נישט קענען די יודישע שפראך.

„דאס מיינט נישט, אז מען וויל, אז יודיש זאל פערנעמען דעם פלאץ פון העבראיש אין ארץ-ישראל. דאס עפענען א קאטעדרע פאר יודיש אין דעם העבראישען אוניווערזיטעט מיינט בלויז, אז יודיש, די שפראך פון די יודען פאר פיל יאהר-הונדערטער, איז צוגעגעבען געווארען צו העבראיש. אויב יודיש זאל פערגעסען ווערען, וואלטען די קולטורעלע בעוועגונגען ביי יודען, וואס זענען אזוי וויכטיג, אויך פערגעסען געווארען“.

וואלטער גינזבורג.

צי מעגען יודישע ארכיטעקטען בויען א סינאגאגע?

(בריף פון ציריך).

ווי אין א סך אנדערע מערב-אייראפעאישע שטעט, איז אויך די יודישע קהלה אין ציריך צוטיילט, אויב מען זאל נישט רעכענען איניגע קלענערע גרופעס, אויף צוויי מחנות: אויף די אידעאליטישע קולטור-געמיינדע און אויף די ארטאדאקסישע רעליגיע-געזעלשאפט. די רעליגיע-געזעלשאפט האט שוין מיט א פאר יאהר צוריק פערענדיגט דעם בויען פון א גרויסער און פיינער סינאגאגע, און אצינד איז געקומען, ווי עס ווייזט אויס, די שעה אויך פאר דער קולטור-געמיינדע צו פערווירקליכען איהר פלאן וועגען א נייעם טעמפעל, מיט וועלכען זי טראגט זיך ארום א היבש ביסעל צייט. מען האט שוין געקויפט א פלאץ, געמאכט אלע נויטיגע פינאנציעלע הכנות און אויסגעקליבען א ספעציעלע קאמיסיע, וועלכע איז בעאויפטראגט געווארען צוצוגרייטען א פראיעקט פאר דעם קאנקורס צווישען די ארכיטעקטען.

די פערעפענטליכונג פון קאנקורס-פראיעקט האט אבער אויף אלעמען געווירקט ממש ווי א באמבע. ארויסגערופען געגען זיך א שטארקען ווידערשטאנד און ארגאניזירטען קאמף און די געהעהנליך-פרידליכע אטמאספערע פון דער קהלה איז פלוצים אנגעפילט געווארען מיט פולווער.

די פראגע, וועגען וועלכער עס דרעהט זיך דער קאמף, איז דערביי חס-וחלילה וועגען דער עצם נויטיגקייט פון א נייער סינאגאגע, נאר וועגען נאר אנ'אנדערער פראגע, דהיינו: ווער זאל איינענטליך בויען דעם בנין, ד. ה. ווער זאל האבען דאס רעכט זיך בעטייליגען אין קאנקורס און פון וועמען עס זאל בעשטעהן דער קאנקורס-ושורי, וועלכער וועט דארפען אויסקלייבען דעם בעסטען פלאן.

אין דעם פראיעקט פון דער געמיינדע-קאמיסיע ווערט פארגעשלאגען, אז אין קאנקורס זאלען מעגען אנטיילנעהמען אלע ארכיטעקטען, וועלכע זענען בירגער אין דער שטאט ציריך און איהר סביבה אהן שום אונטערשיד פון זייער גלויבען און רעליגיע, און וואס עס איז נוגע דער בעטייליגונג פון ארכיטעקטען מחוץ-לעיר ציריך, ווערען אויפגעצייל די געמען נאר פון אכט יודישע ארכיטעקטען, וועלכע מען האט גרויסמוטיג מזכה געווען מיט'ן רעכט פארצולייגען זייערע פלענער, און דאס זענען צו איין ארכיטעקט פון יעדער שטאט: פון סאן גאלען, שטוטגארד, קאנסטאנץ, בערלין, וויען, פראג און בודאפעשט.

דער דאזיגער פונקט פון פראיעקט האט, פערשטעהט זיך, גלייך אויפגעבראכט די יודישע עפענטליכקייט, און די דאזיגע אויפגערעגטע שטימונג האט אויך געפונען א שטארקען אפקלאנג אין די היגע יודיש-דייטשע וואכענשריפטען.

מען ווארפט פאר דער געמיינדע, אז א אזא מין פארשלאג, אויב ער זאל אנגענומען ווערען, וואלט בעדייט נישט אנדערש, ווי די איינפיהרונג פון א נומערוס קלויזוס פאר די יודישע ארכיטעקטען און וואלט אויף אייביג געבליבען א שאנדפלעק פאר די ציריכער יודען. די גרעסטע יודישע ארכיטעקטען און קינסטלער זענען פון קאנקורס אויסגעשלאסען. אזוינע אינטערנאציאנאל-אנערקענטע ארכיטעקטען, ווי מענדעלסאן, מעסעל, פראפעסאר פראנק, ושארוש, א. אנ. ווערט פשוט פערבאטען זיך צו בעטייליגען אין קאנקורס, בה בשעה, ווען דאס דאזיגע רעכט ווערט בעדינגונגסלאז געגעבען בערך 80—100 נישט-יודישע ארכיטעקטען, וועלכע וואוינען אין ציריך. און אין דעם צוזאמענהאנג ווערט אויפגעווארפען די פראגע, צי איז בכלל א נישט-יוד בערעכטיגט צו בויען א יודישע הויז, אין וועלכע ער טאר אפילו שפעטער נישט דאווענען. עס איז זעהר זעלטען, אז א קאטאליק זאל איינגעלאדען ווערען בויען א פראטעסטאנטישען גאטעהויז, ס'איז נאך קיינמאל נישט פארגעקומען, אז א יוד זאל בעאויפטראגט ווערען צו בויען א קאטוילישע קירכע. פארוואס דארפען די יודען זיין א יוצא-מן-הכלל און וועלען איבערגעבען דעם בוי פון זייער הייליגסטען בנין דווקא אין נישט-יודישע הענד, מענשען, וועלכע קענען צו יודישען גאטעסהויז נישט האבען קיין שום אינערליכע נשמה-בעציהונג און וועלכע זענען מיט איהם נישט פערבונדען מיט קיין שום רעליגיעזע, אדער טראדיציאנעלע פעדים. האבען דאך צ. ב. די יודישע קהלות אין וויען און סאראיעווא, ביי'ענדיגנג אין די לעצטע יאהרען סינאגאגעס, פערשטאנען, אז זייער קאנקורס מוז בעשרענקט ווערען נאר אויף יודישע ארכיטעקטען.

האט דער פראיעקט בעגליקט נאר אכט יודישע ארכיטעקטען מיט'ן זכות זיך צו בעטייליגען אין קאנקורס, איז נישט ווייניגער סקאנדאליעז אין איהם דער פונקט, וועלכער איז נוגע דעם בעשטאנד פון דעם ושורי. די דריי ארכיטעקטען פון די פינף מיטגלידער ושורי-קאמיסיע זענען שוין בעשטימט געווארען און קיין איינציגער פון זיי איז קיין יוד נישט. איינער איז דער ציריכער שטאט-ארכיטעקט, דער צווייטער א פראפעסאר און דער דריטער א פראקטישער ארכיטעקט, וועלכער צייכענט זיך נישט אויס נישט מיט זיינע קינסטלערישע איינפאלען, נישט מיט וועלכע נישט איז אנדערע מעלות. און ווירער אמאל פרעגען די געגנער פון פראיעקט, צו רען איז עס א יושר, אז אלע ארכיטעקטען אין ושורי, וועלכע בילדען, אגב בכלל דאס רוב אין דער קאמיסיע, זאלען זיין דווקא נישט-יודען. צי איז עס דען נישט קיין בעליידיגונג פון יודישען כבוד און זעלבסטגעפיהל? צי זענען דען ביים בנין פון א סינאגאגע נישט פערהאן א חוץ טעכנישע און קינסטלערישע פראגען, אויך א סך און א סך מאמענטען, וועלכע דארפען און מוזען גענומען ווערען אין אכט און קענען פון א פרעמדען נישט-יודישען עקספערטען נישט געפיהלט און נישט פערשטאנען ווערען. צי איז גענוג נאר צו וויסען, וויפיל ערטער די סינאגאגע דארף פערמאגען, און צי דארף מען צוגלייך אויך נישט האבען טיפערן זין און פערשטענדניש פאר'ן גאנצען יודישען ריטואל מיט זיינע הקפות פון שמחת תורה, מיט זיינע כורעים-פאלען אין די ימים-נוראים א. א. וו. פארוואס האט מען נישט איינגעלאדען אין ושורי בעקאנטע אויסלענדישע יודישע ארכיטעקטען, וועלכע האבען זיך שוין קונה שם געווען מיט זייערע סינאגאגע-בנינים. א חוץ אלץ וואלט עס דאך בכלל עלול געווען נאר צו פערשטארקען דעם פערטרויען אין די אויטאריטעט און אונפארטייאישקייט פון ושורי, וועלכער איז פיל קלענער, ווען זי בעשטעהט נאר פון לאקאלע כחות.

אט אזוי טענה'ן די געגנער פון פראיעקט און דער פנים ווערט זיי רויט פון חרפה און בושה, צוליב דעם אונערהערטען פארשלאג פון זייערע שליחים.

האט דער פראיעקט אויפגעבראכט די יודישע עפענטליכקייט, איז איהם נישט בעשערט געווען קיין פריינדליכער קבלת-פנים אויך ביי די שווייצארישע ארכיטעקטען גופא.

די געמיינדע האט נאך הערווייל אויף אלע קריטיקען און אטאקעס נישט געענטפערט.

ווי דער פראיעקט זאל אויך נישט געענדערט ווערען, דער פאקט וועט אבער נישט קענען מעהר אויסגעמעקט ווערען און בלייבען אויף לאנג א סימן און א בעווייז, ווי טיף א יודיש-מערב-אייראפעאישע קהלה האט געקאנט זינקען אין איהר יודישען און רעליגיעזען געפיהל, אז צוטראסענדיג בויען א יודישען גאטעס-הויז, האט זי נישט געפונען פאר נויטיג איינצולאדען צום קאנקורס יודישע ארכיטעקטען און איבערלאזען די ענטשיידונג וועגען בעסטען פלאן א יודישען ושורי, נאר געהאלטען פאר איהר חוב אלץ איבערגעבען דווקא אין פרעמדע נישט-יודישע הענט.

פ. ב.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט“ ענטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.

יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט“.

בלויז רעגולערע אבאנענטען קענען אויף יורידישע עצות, דורך צוגעלעגטן דעם קופאן מיט דער נאמען פון זייער אבאנעמענט-קוויטונג. אויף ענטפערן ווערט נישט גענומען קיין פראגען וואס זענען נישט צוגעשיקט.

גילטיג דעם 9-טען אויגוסט 1928

7885. פרץ מילער.

אייער שוואגער קאן אין דעם פאל בעטראכט ווערען פאר א בעפאלמעכטיגטען. ער איז פעראנטווארטליך פאר אלע פאלגען וועלכע זענען א פועל יוצא נישט בלויז פון ביזען ווילען, נאר אויך פון פשוטע נאכלעסיגקייט, פערשטעהט זיך די מאס פעראנטווארטליכקייט, וואס א בעפאלמעכטיגטער טראגט איז אפהענגיג פון אומשטאנד צי ער פיהרט אויס זיינע אויפגאבען אנגעלטליך אדער פאר א בעשטימטען האנארער דער לעצטער בעדינג ווערט אנגעווענדעט נאר ביי פאלען פון נאכלעסיגקייט.

—:o:—

7886 א גרופע פערא-נטערעסירטע.

די אמנעסטיע ווערט נישט אנגעווענדעט לגבי די וועלכע זענען פערמשפט געווארען:

1) פאר שפיאנאזש אדער אנדערע מיט האנדלונג צום שאדען פון דער פוילישער מלוכה און לטובת אנ'אנדערע מלוכה.

2) פאר מיליטערישע פערברעכענס.

3) פאר בייזוויליגער פאלשער בעשולדיגונג ביי דער אקופאציע אדער אנדערע פיינטליכע בעוואפענטער מאכט, וועגען בעגאנגענע לגבי זיי פערברעכענס אדער פיינטליכער בעציהונג.

4) פאר בייזוויליג דערהרגענען אדער שווער פערוואונדען א מענש, אויב דאס פערברעך איז בעגאנגען געווארען צוליב נוצען אדער אין שייכות מיט אנ'אנפאל אדער געפלאנטען נקמה-אקט.

5) פאר געלד-פעלשעריי.

6) שמאגעל און שטייער-פערברעכענס

7) פרויען-האנדעל

8) פאר קאמוניזם נאכ'ן 3 מאי 1926 און נאכ'ן 3 מאי 1928, אומאפהענגיג פון דער עלטער פון פער'משפט'ן אין מאמענט פון בעגאנגענעם פערברעך, פאר קאמוניזם ביז'ן 3 מאי 1926 אויב דער בעטרעפענדער איז פערמשפט געווארען אויף לענגער, ווי 4 יאהר. און פאר קאמוניזם ביז'ן 3 מאי 1928, אויב דער פערמשפטער איז עלטער געווען, ווי 20 יאהר.

7887. א הויז-בעזיצער פון פאמארסקא גאס.

דעם טערמין פון דער ליציטאציע בעשטימט דער קאמארניק. געוועהנליך איז דאס אפהענגיג פון ארט און צאהל פון סעקוועסטרירטען פערמעגען. נארמאל קאן עס דויערן פון 7 טעג ביז 6 וואכען

7888. I. K.

די 3-חדשים'דיגע שטראף פאר א וועקסעל-פעלשונג ווערט טאקי אויפ'ן סמך פון דער אמנעסטיע איינגאנצען געשאנקען. דאגעגען ווערט אבער לגבי אזא פערברעך נישט אנגעוואנדען דער ארט. 11 אזוי, אז אין בירגער קאטאסטער ווערט דער אורטייל יא אריינגעטראגען.

7889 אל. זילבערינג פון מלינארסקא 7

אלע פערברעכענס, וועלכע זענען בעגאנגען געווארען ביז'ן 3 מאי 1928, פאלען ארונטער דער אמנעסטיע. אזוי ווי דאס מיספערשטענדניש האט פאסירט 8 מאי איז שוין אויף אייך ממילא די אמנעסטיע נישט חל.

—:o:—

7890. א לעזער פון אזורקאוו.

אויף סקארבאווא פערברעכענס, ממילא אויף דער שטראף פאר האנדלען מיט נישט קיין באנדראלירטען טאבאק, איז די אמנעסטיע נישט חל.

די קראַנקען=קאַסע אין לאָדז

מאַכט דערמיט אויפמערקזאַם די געעהרטע ה"ה

אַרבייטס=געבער,

וועלכע מאַכען אַליין די ליסטעס פון די אַרבייטער-סקלאַדקעס פאַר דער קראַנקען-קאַסע, אַז די אַלע ליסטעס פאַר'ן לויפענדען חודש דאַרפען אונבעדינגט צוגעשיקט ווערען דער קראַנקען=קאַסע, שפּעטסטענס, ביז'ן 10=טען היינטיגען חודש.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם דערמאָנטען, מאַכט די קראַנקען-קאַסע אויפמערקזאַם די ה"ה אַרבייטס=געבער, אַז אין פאַל, ווען די דערמאָנטע ליסטעס וועלען ווערען צוגעשיקט נאָכ'ן דערמאָנטען טערמין, וועט פון זיי אומבעדינגט צוגענומען ווערען דאָס רעכט פון אַליין צוזאַמענשטעלען ליסטעס פון די אַרבייטער=„סקלאַדקעס" פאַר דער קראַנקען=קאַסע. און די „סקלאַדקעס", וואָס די אַרבייטער דאַרפען צאָהלען, וועלען צוגעשריבען ווערען אויף די ליסטעס פון די אַרבייטס=געבער.

גלייכצייטיג מאַכט די קראַנקען-קאַסע בעקאַנט, אין צוזאַמענהאַנג מיט די וואַהלען צו דער קראַנקען קאַסע, וועלכע דאַרפען פאָרקומען, אַז באַם די דערמאָנטע ליסטעס וועלען נישט צוגעשיקט ווערען, ביז'ן 10 טען ה. ח., נישט בלויז, וואָס עס וועט צוגענומען ווערען פון די אַרבייטס-געבער די פּריווילעגיע פון אַליין צוזאַמענשטעלען די ליסטעס פון די אַרבייטער-„סקלאַדקעס" נאָר די צאָהל אַרבייטער, וועלען נישט קומען אין בעטראַכט, ביים בעשטימען די צאָהל שטימען, וואָס דער אַרבייטס=געבער דאַרף בעקומען צו די וואַהלען.

827

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA

Tow. Szerz. Ośw. i Wiedzy Techn. wśród Żydów

Łódź, Pomorska 46/48, tel. 63-80

אָבטיילונגען: מעכאַנישע, עלעקטראָטעכנישע און וועבעריי

די שול-קאַנצעלאַריע נעהמט אָן איינשרייבונגען פון קאַנדידאַטען אויפ'ן 1-טען קורס מאָנטאַג, מיטוואָך און פרייטאָג פון 10-2 נאָכמיטאָג.

אכטונג: פון 20. אויגוסט איז די קאַנצעל. טעטיג טעגליך פון 10—2 נאָכמ.

וואַרנונג!

אַזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד=בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פובליקום, אַז די עכט= פאַטענטירטע בעטעז עכט= פאַטענטירטע

זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל ניקעל=בעטען, אַמעריקאַנקעס, ניקעל-קינדער=בעטען, קינדער=וועגעלעך, טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך מעטער=מאָס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע. קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל., פאַלאָווע בעטלעך 14 זל. רעעלע בעהאַנדלונג. :: פאַבריקס=פרייזען. :: זעמטליכע רעפּעראַטורן.

הערט! לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. רעטייל!

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.

בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוועַנד.

ד"ר וואָלינסקי נאָז, האַלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר קערשנער קינדער קראַנקהייטען	4½-3 11-9
ד"ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	1—11
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	1½ 12½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גײַסטיגע קר.	2 -1
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקהייטען	½—12½
ד"ר עליאַסבערג כירורגישע קראַנקה.	2—1
ד"ר בערגמאַן פרויען און געבורטס-הילף	4 3

פּאַנצער-טעראַפּיע, שראַנק-טעקרונגען ווי שטאַטלען א. א. ווי פּאַקען-שטעכען, קינסטליכע בערג-זון, בעשטראַהלונג אינ-שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אַ קראַציעס אויף פערלאַנג— זיצונגען אין שטאָט.— אין אַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך טירענס און בלוט

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר לאַזשינסקי סטאַ אַפּאָלסקאַ צאָהן-אַרצט 10—1 3 6

ק נסטליכע צייהן, קאַראָנען, פּלאָמבען א. אַ. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

MIEJSKI KINOMATOGRAF OŚWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokocińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku dnia 7-go do poniedziałku 13-go sierpnia 1928 r. włącznie **Dla dorosłych:**

ZA KULISAMI EKRANU

Dramat osnuty na tle sławy i nędzy aktorów.

W rolach głównych **Iwan Mozżuchin i Natalja Lisienko**

Nad program: **HOLLYWOOD** (Szał filmowy)

Dla młodzieży: Dla młodzieży:

DELFILN FRANCJI

Dramat w 8 aktach. NAD PROGRAM:???

W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08

היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע צייהן- און מויל-קראַנקה. צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע צייהן, נעהמט אָן פון 9—7 אָוועַנד. צו ביליגע פּרייזען.

קוואַליפיצירטע סוויטער= נייערינס

ווערען פון זאָפאָרט געזוכט מעלדען זיך אין סוויטער-פאַבריק פעטריקאָווער 112.

אַ געוועלב

מיט 2 שטובען און אַ קוך אין שענסטען צענטרום פון שטאָט איז פון זאָפאָרט איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען אין אַדמיני.

Zagubiony

został weksel na sumę Zł. 86 — płatny dnia 10/9 1928. Wystawca Majer Melcer w Płocku. Żyro L. Kryszak. Weksel zostaje unieważniony łaskaw-y znalazca zechce takowy zwrócić do p. L. Libmana Łódź, Pieprzowa 6.

Dr. med.

BRAUN

פּאָלודניאָוואַ 23.

טעלעפאָן 40-26.

ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מאַגער-שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אָוונט.

אַבלאַט

מיט געביידעס איבער 2200 מעטער מיט 2 פראָנטען אויף זאַווישאַ 18 און אויף דוואָרסקאַ 17 איז צו פערקויפען.

Dr. med.

Wolf Eychner

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזשער 11 טעל. 72-34

נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּיעטריקאָווער 294 פון 12—3 שבת, און דערהיים פון 5-6 אָוו.

די „גאוני ישראל"

אין אַ גאַנץ נייער אויפלאַגע

איז צו בעקומען אין אַדמינ. „נייער פאָלקסבלאַט" צום פּרייז פון 60 גראָשען.

מאַסאַזש= און היילגימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמירגעלד

בענעדיקטאַ 6, טעל. 51-63

[illegible]

צמפּפאַנג פון 3—5 נאָכם

Dr. med. A. MAZUR

פּויערן, נאָז- און האַלז-קראַנקהייטען, שטימע- און שפּראַך-פעהלערן (שטאַמלען א.ז.וו.)

האָט זיך איבערצויגען פון נאַרוטאָוויטש 44

אויף וואָסכאָדניאַ 65, טעל. 66-01

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).

נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3—5 נאָכמ.

די לייה=ביבליאָטעק

פון א. ג. **א. אייזענשלאָס,**

וועלכע געפינט זיך אויף פּאָלודניאָוואַ 11, לינקע אָפ. איז טעטיג: מאָנטאָג און מיטוואָך פון 6—10 אָוועַנד און שבת פון 10—1 און פון 4—10 אָוועַנד.

איינשרייבען קען מען זיך יעדען טאָג פון 6—10 אָוו.

פערלוירען געוואָרען

אַ פּראָטעסטירטער וועקסעל אויף 47 זלאָטעס אויסשטעלער סטאַניסלאַוו שטשעפּינסקי, זשיראָ טשעטניאַק. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו מאיר שעראַצקי קעלמאַ 32.

578

אַ כיראָמאַנט

אויף דער דורכרייזע טרעפט פון דער האַנד, אַנאַליזירט דעם כאַראַקטער און ערטיילט עצות דאַמען און הערען. וואוינט אויף Narutowicza 31, m. 8

ביי ה' פּלעק.

האָנאָראַר 10 זל. ביי ווייסענשאַפטליכער בעגרינדונג 20 זל.

אל תתהלל ביום מחר!!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען

נאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאָוועזאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

פּעטריקאָווער 17 דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אומטאָוו אלערליי ביטעס, קלאָזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאָנד-ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראַ= וויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען. מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ רעכט-קאָנסולענט.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טע. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 5—7
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	11—1½ 5—6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	4-5 זג. 1—2
ד"ר ווייגבערג	אינ. קראַנ., לונגען-קר.	11—1 5½—7
ד"ר מטופעל	רענטגען	10—12 4—6
אַ. גראָדזענסקי	צאָהן-אַרצט	3—7
ב. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	9—2

פּאַנצער-טעראַפּיע, קוואַרצלאַמפּ, עלעקטריזאַציע, פּאַקען, קאַראָנען, פּלאָמבען א. א. וו. בעי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

אַ רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג. וויזיטען אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. קאַבינעט

ד-ר. ם. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוועַנד

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . . . . 60—
נאָכ'ן טעקסט—1 . . . . . . 15—

אַבאָנעמענט-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. אַ חודש מיט אַמטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ – 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.

פאַר'ן אינהאַלט אין מערהיטשאַן די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Majer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Süsterberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Majer Folksblat", Piotrkowska 21.